

DE CAUSA

MATRIMONII SERENISSIMI.

Regis Angliæ liber, Ioanne Roffens
si Episcopo autore.

VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA

TYPOGRAPHVS COM=

pluteñ, ad Lectorem.

Non te latet, studiose Lector, ortam nuper contro-
uersiam in Angliæ regno, super matrimonio se-
reniss. Regis Henrici octavi cum D. Catherina eius
coniuge ante annos non paucos contracto. Ea de re
librum hunc ab Io. Episcopo Rossen. viro egregie
crudito, inq; diuinis studijs exercitatissimo compositum, naçtus mo-
do reuerendissimus in Christo pater & patronus meus singularis
ALFONSVS Fonseca Archiepiscopus Toletan. mihi formis cu-
dendum tradidit: significans meam hic industriam, non tantum illi
acceptam fore, sed & studiosis simul doctisq; omnibus gratissimã
futuram. Tum etiam hac de re suam sententiam dicturis lucem afful-
suram non mediocrem ex huius libelli lectione Paruimus pro uiri-
bus tanto præsuli in causa tã pia, dedimusq; operam, ut opus emen-
datum, q̄ citissime in publicum prodiret: quo nostratibus theologis
iurisq; pontificij peritis hunc labyrinthum iam iam ingressuris
liberum facilemq; faceret aditum. Excipite igitur uiri cruditi
cum gratiarum aëtionc munus hoc quod per doctissi-
mum præsulem concinnatum, uobis per me
impertit munificentiss. idemq; opti-
mus & præsul & patronus,
meq; de solitudine,
si meritis sum,
amate.

IO. ROFFENSIS EPISCOPI, IN CAU=

sa matrimonii inter illustrissimum Angliæ Regem
Henricum octauum & Catherinam eius con-
iugem, ante multos annos consummati,

Affertio.

Voties recordamur id matrimonium
quo Rex illustrissimus Henricus hu-
ius nominis octauus, inclitissime foe-
minæ Dñe Catherinæ Regis Arago-
num & Reginæ Hispaniarum filie con-
iunctus est, tam iniquis calumniis de-
migratum esse, toties ex corde dole-
mus & ingemiscimus. Nã planè per-
spicimus ingentia damna, quæ si diuortium procedat, haud
dubie sequutura sunt. Verum vt cetera sileamus, dici nõ po-
test quantum inde scandalum Apostolicæ fedi sit orturum,
quum tot priores Pontifices in similibus casibus antea dis-
pensarint, Neminem enim opinor iam post tantam ingenti
excussione latet, Innocentium tertium, Liuentibus q
relictis fratrum, absq; liberis decedentiũ acceperant in con-
iuges, concessisse, quatenus easdem retinerent, et pro vxori-
bus vteretur. Istud omnino testatur decretalis illa, Deus qui
ecclesiã, extra de diuortijs. Nec est vt quisq; dicat illos fuisse
Iudæos, quibus Moses hoc ipsum ante concessit, nimirum
vt relictis fratrum iungerentur. Nam Iudæos eos fuisse, neu-
tiq; ex contextu verborũ colligi potest. Sed esto Iudæi fuis-
sent, quum tamẽ ad Christianismum essent recepti, legibus
omnino tenebatur Christianis. Et si diuino iure fuisset istud
prohibitum, nulli Pontifici licitum erat cum eo dispensare,
quemadmodum & idem Innocentius affirmat in ca. literas.
Atq; ita perstitissent illi semper in peccato mortali. Censuit
A II igitur

gitur omnino pōtifex is Innocentius tertius, vir & doctissi-
mus & optimus, casum istum non fuisse prohibitum diu-
no iure. Quæ sanè declaratio per tam insignem pontificem
facta, item omnem huiusce negotii dirimere suffecisset. Sed
& post hunc Martinus quintus, quum esset ei casus propo-
situs longe grauior, complures ex theologis legumq; peritis
consultuit, quid in ea re facturus esset. Relatum fuit quendam
contraxisse consummassèq; matrimonium cum eius germa-
na, quam ante cognouerat fornicarie. Pontifex ergo tametsi
varios in opinionibus cōperisset eos, quos in ipso negotio
consultuisset, prospiciens tamen inde graue scandalum immi-
nere, dispēsaui, vt ratum haberetur matrimonium. Non fe-
cit autem istud sine magna difficultate, sed fecit tamē. Quo
suo facto planè declarauit, vt ob vitandum scandalum in le-
uioribus casibus possit fieri dispensatio.

ALEXANDER item sextus cū rege Portugallie dispē-
sauit, quatenus prioris conjugis, de qua & masculū heredem
acceperat, sororem duceret, ex qua liberos postea genuit plu-
rimos. Et sanè par affinitatis gradus est, inter sororem vxor-
is & vxorem fratris. Quare sicut licuit in illo, licebit pariter
& in isto casu. Et quod maius est, dispensauit idem Alexan-
der, cum Ferdinando minori Siciliæ citra Phari rege, qua-
tenus patris sui sororem Ioannam duceret in conjugem. At
qui satis constat, sororem patris, arctiore necessitudine filio
eius cōiunctam, q̄ sit vxor fratris, fratri. Quare cum in illo
quod maius est dispensauit, nō est dubium quin in eo quod
minus est licuisset dispensare.

PRÆTER HOS Leo decimus fratribus Augusti-
niam ordinis, concessit per totum orbem Christianū quem-
admodum in eius bulla palām continetur, ꝓ cum his qui in
primo

primo affinitatis gradu scienter aut ignoranter contraxerāt,
modo notorium id non fuerit, neq; in iudiciū productum,
dispensare valeant vt de nouo contrahant, & in eodem item
cōtracto matrimonio remaneāt, prole quinetiam legitima.
QVOD SI casus iste diuino iure prohibitus fuerit, ac
proinde sit indispensabilis à summo Pontifice, quātum nu-
merum animarum hac sua bulla, misit is pontifex & quoti-
die mittit ad inferos? Nam penes deum violatio prohibiti-
onis eius mortifera fuisset, nisi fuisset occulta, seu notoria, mo-
do indispensabilis. Nec est dubium quin si Pōtifex nequeat
dispensare, hi qui sic matrimonio coniuncti sunt, semper in
mortali culpa persistant.

INTE R cæteros & Iulius secundus in hoc negotio simi-
liter dispensauit quatenus Rex illustrissimus, quū esset prin-
ceps Valliæ, duceret relictam illustris Arthuri fratris sui.
Neq; dubium est, quin hæc res maximo consilio, summaq;
deliberatione facta sit. Neq; enim defuerunt vtriq; Regi, ni-
mirum Henrico septimo tunc Angliæ Regi, simul & Ferdi-
nando Regi Hispaniarum Consiliarij prudentissimi, qui ni-
hil prætermiserunt quod esset ad eam rem necessarium, vt si
dispensatio quæpiam, vnq; sine errore fuisset impetrata, hæc
vna caruisset omni vicio. Tangebatur enim ea res vtrumq; Re-
gem intime, ne vel huius filius legitimo frustraretur haeres
de, vel illius filia marito destitueretur suo. Quamobrem &
nihil pro summa qua fuerant prudentia præditi, passi sunt
deesse, quod ad negotii securitatē attineret. Nunc igitur post
tot ante factas per summos Pontifices dispēlationes, nempe
per Innocentium tertium, Martinum quintum, Alexandrū
sextum, Iulium secundum, Leonem decimum, & alios, si de-
cerneretur hoc matrimonium inualidum esse, quātum inde

A iii scand.

Fortē. siue
uel seu.

scandalum, Apostolicæ sedis, imò vniuerso orbi Christiano pareretur.

QUAMOBREM ET EX INTIMIS visceribus dolemus & ingemiscimus, quoties infamationis huius matrimonii recordamur, quum nulla causa fuerit, quo sic debeat infamari. Non inficior quin Regia maiestas, ex prohibitionibus illis Leuiticis, scrupum aliquem concipere potuisset, quo permoueatur inquirere, de matrimonio sui certitudine. Sed è diuerso miror haud mediocriter, quod sint reperti viri quidam non indocti, qui scrupulo isti magis ac magis augendo, non cessant operam suam, quanto fieri studio possit, indies impertire.

VTINAM ADVERTERENT QUANTO Regis illustrissimi, pariter & suas ipsorum conscientias exponunt periculo. Nam si satis istud adverterent, nunquã vulnus hoc, quo Regia maiestas se grauari sentit, exulcerari sinerent, & in maiorem perniciem quotidie serpere. Sed interim bona fide se putant negotium agere. Atqui fieri potest, vt ita putent, quum tot habeant contraditores, nimirum patres propemodum omnes, qui spectatim hac de re tractant, non solum Theologos, verumetiam legum peritos, quemadmodum è singulorum testimoniis mox aperte docebimus. Sed aiunt se negotium iam altius penetrasse, quã antea fecerint patres. At istud nudis verbis dicere, non satis est ad matrimonii vinculum dirimendum, & maxime talis matrimonii, ex cuius diremptione tot & tanta sequutura sunt incommoda. Quin oportet eos prius rationibus adeo clarissimis ostendere, matrimonii huius inualiditatem, vt à nemine possint labefactari. Nō satis fuerit eis omnium rationes quæ in contrarium afferentur perspicue dissoluere.

soluere (id quod impudenter se facturos iactitant) nisi tales & ipsi contra proferant quæ nequeant villo pacto reuinct. Ad illos enim spectat, qui matrimonium aliquod inualidum esse contendunt, solidissimas & inexpugnabiles eius rei causas & rationes reddere, quæ à nemine dilui valeant. Alioquin dici non potest, quot indies procurabuntur diuorcia fieri. Nam sunt innumeri, qui matrimonio coniuncti sunt, nec tamen vel ob inopiam testium, vel ob defectum aliorum munimentorum, sufficienter comprobare queant, se legitime fuisse copulatos. Quocirca necesse est si cupiant aduersari matrimonium istud dirimere, tales in medium adducere probationes, quæ nullo pacto valebunt à quoptiam infirmari. Id quod sat scio præstabunt nunquã. Negabunt forte quæ sunt verissima, pariter & affirmabunt quæ multum aliena sunt à veritate, tantum vt suas opiniones tueantur, quod & cuius factu facillimum est.

SED NIHIL AMBIGO AFFIRMATIO negatioquæ nostra, semper apud probos & doctos probabilior erit quàm illorum, & maxime in causa tam fauorabili. Nos enim dicturi nihil sumus, quod aut solidissimis autorum Classicorum, atque id ingenti numero, testimoniis aut rationibus efficacibus, quas optimi doctissimi quæque comprobabunt, non fuerit communitum. Illi contra quoscunquæ produxerint autores quascunquæ rationes, nunquã tamen euincunt scio, matrimonium istud fuisse iure diuino prohibitum. Sed vt hoc faciant, nunquã tamen ostendent Pontificem in hoc casu non potuisse dispensare. Porro quod re ipsa Pontifex dispensauerit, dilucidius est, quàm vt illorum argutis obtenebrari queat. Quamobrem haud satis ipse mirari possum, quod tam parum & Illustrissimi

A IIII Regis

Regis & suarum animarum salutem curent, vt in hoc scripto-
nodum (vbi nullus est) modo velint æquis oculis rem aspice-
re, tam anxie quærant. Sed nos quod polliciti sumus iam ag-
grediamur, ostendemusq; per ordinem ista quæ sequuntur.
P R I M V M legem illam Deuteronomicam de nuptiis
fratræ vere præceptum fuisse.

DE INDE q; eadē intelligi debeat de fratre, si talis quisq;
exstiterit, alioqui de proximo consanguineo.

TERTIO q; contraria prohibitio nempe Leuitica, ne-
quaq; vniuersaliter est accipiēda, sed ad sensum aliquem pec-
culiarem est limitanda.

Q V A R T V M q; eadem sit iudicialis prohibitio, non
moralis, iuxta quandam limitationem.

POSTREMO de prohibitionum illarum dispensabi-
litate loquemur. Et an summus Pontifex in casu possit cum
eis dispensare.

PRO Q V I B V S omnibus & singulis complures in
medium autores producemus.

ET PRINCIPIO quum illi contendere soleant legē
Deuteronomicam non fuisse præceptum, sed permissionem
dūtaxat, nos licet alibi complures illustrissimos autores, ad
id reuincēdū in mediū protulerimus, nō grauabimur eosdē
vnā cū aliis hic recēdere denuo, quo patefiat omnibus, q; iō-
gissime absint huius matrimonii impugnatores à veritate.

IULIUS AFRICANVS.

IULIUS AFRICANVS imprimus autor ves-
tustissimus in epistola quam ad Aristidem scripsit super dia-
phonia Euāgeliorum de Iacob & Eli, quos affirmat fratres
vterinos fuisse, loquens ait. Quorū alter, idest, Iacob fratris
Ely sine liberis defuncti vxorem ex mādato legis accipiens,
genuit

genuit Ioseph: natura quidem germinis filiū suum, propter
quod & scribitur: Iacob autem genuit Ioseph. Secundum
vero legis præceptum Ely efficitur filius, cuius Iacob, quia
frater erat, vxorem ad suscitandum fratris semen acceperat.
Hæc Africanus.

E V S E B I V S.

C V I E T Eusebius Cæsariensis subscribit, eundem in
ecclesiastica historia recensens.

TERTVLLIANVS.

TERTVLLIANVS etiam qui licet secūdas nuptias
damnet, negare tamen haudquaq; potest, illud in lege præ-
ceptum fuisse. In lege, inquit, præcipitur, vt quis fratris sui
vxorem, sine liberis defuncti in matrimonium adsumat.
Hoc in libro de Monogamia.

R V R S V M aduersus Marcionem de eadem lege verba
faciens, ait. Hoc permittente inō præcipiente lege, q; si fra-
ter illiberis decesserit, vt à fratre ipsius, & ex costa ipsius sup-
pararetur semen illi.

HIERONYMVS.

HIERONYMVS item in Commentariis super Mat-
thæum idem affirmat, inquit. Scimus enim hoc per Mo-
sen, deo iubente, præceptū, vt si frater aut propinquus absq;
liberis mortuus fuerit, alius eius frater accipiat vxorem.

O R I G E N E S.

O R I G E N E S item super Matthæū, ita scribit. Dignū
mihī visum est ponere ipsum textum legis, quem proferunt
Saducei, habentem hoc modo in Deuteronomio. Si habita-
uerint fratres in idipsum, & mortuus fuerit vnus ex eis, semē
autem non fuerit illi, non erit vxor mortui fratris viro non

A. iiii. appropia-

DE CAUSA MATRIMONII.

appropinquanti, frater viri eius ingredietur ad eam, & accipiet eam sibi in uxorem.

IOANNES DAMASCENVS.

PRÆTER hos & Ioannes Damascenus libro quarto Orthodoxę fidei testat hoc ipsum, inquiēs. Id nequaquã latere par est quod lex erat, viro moriēte sine prole, fratrem eius defuncti conjugē sibi nuptiis copulare, & suscitare semē fratri.

CHRYSOSTOMVS.

ASTIPVLATVR & his Ioannes Chrysostomus, Iudæos coarguens, quod legem illam Deuteronomicam, haud quaquã seruassent. Tales, inquit, Iudæi sunt quos videmus, quasi omine quodam, a fratrum ducendis vxoribus detereri. Quare quous lex ipsa cogat, sæpe tamen hoc neglexerunt. Hoc in Omelia. 71. super Matthæum.

RVRSVS IDEM Omelia. 49 Quænam, inquit, erat prisca illa lex, quam Herodes conculcabat, & Ioannes vlciscebatur? & respondit, si quis absque liberis obierit, fratri eius vxor sua detur. Hæc Chrysostomus.

HILARIVS.

ACCEDIT his Hilarius in euangelium Matthæi. Hęc inquit, in lege ratio seruata est, vt si mortuus sine liberis familie princeps esset, defuncti vxorem posterior frater eiusdem cognationis acciperet, susceptosque filios in familiæ eius qui mortuus esset referret, maneretque ita in primogenitis successionis ordo, quum patres eorum qui post nati essent, aut nomine haberentur aut genere.

ISICHIVS.

ADIICIT his & suum calculum Isichius in Commentariis Leuitici. Hoc in alta parte legis, nimirum in libro Deuterono

SERENISS. REGIS ANGLIAE. Fo. 6.

teronomii, non solum præcipit, sed etiam compulit dicens, Quando habitauerint fratres simul, & vnus ex eis absque liberis mortuus fuerit, vxor defuncti, non nubet alteri, sed accipiet eam frater eius.

CHRISTIANVS DRVTHMARVS.

DRVTHMARVS quinetiam grauis autor & vetustus in Commentario super Matthæum. Sed hoc sciendū quia lex præcipiebat vt acciperet frater alius ipsius vxorem cum sua vxore, & generaret filios in vxore fratris sui. Et illi qui nascerentur filii fratris mortui dicerentur.

AMBROSIVS.

AMBROSIVS insuper in Commentariis Lucae. Vbi de vxore fratris absque liberis defuncti sermonem habet, ita subiicit. Secundum litteram nubere cogitur, & in vita, vt defuncti semē excitet frater. Quare iuxta litteralem sensum, planè coactio fuit, & non permissio sola.

THEOPHILACTVS.

THEOPHILACTVS etiam in Matthæum, lex, inquit, iussit. Si quis sine liberis moriatur, vt eius vxor ipsius fratri copuletur, & quod inde nascitur mortui esse censeatur, tametsi natura sit viuentis.

AUGVSTINVS.

CONCORDAT cum his Augustinus libro secundo super quæstionē. noui & veteris testamenti quæstione nona. Lex, inquit, mandauit vt si quis, mortuus fuisset sine filiis, acciperet frater aut propinquus vxorem eius, & resuscitaret semen fratris sui.

NIHIL HACTENVS attulimus, nisi ex magni nominis autoribus. Quod si voluissimus ad turbam scripto

rum.

rum descendere ingens haud dubie volumen implemus. GAETERVM lex ipsa Deuteronomica citra quem-
nis alium autorem adeo dilucida est ex sese, vt poena ibi adie-
cta manifeste doceat praecipuum esse, no permissionem du-
taxat. Nam quod solum permittit legislator, cuperet magis
vt non fieret. Contra vero quicquid praecipit vult vt fiat, &
proinde poenam adicit puaricaturu legem. In lege quidem
permittitur vsura/ permittitur & vxoris repudium. At nul-
la poena statuitur his qui nolunt foenerari, coniugesve re-
pudiare suas. Sunt enim permissiones dumtaxat, non praeci-
pta. Verum ei qui nolit vxorem fratris ducere, quum absq;
liberis decesserit, poena quaedam infligitur. Quare perspi-
cuum est legem illam Deuteronomicam, praecipuum esse no
permissionem solum.

GERNENTES igitur aduersarii neutiq; defendi poss-
se, quin praecipui vim habeat lex Deuteronomica, subterfus-
gium aliud comminiscuntur. Nempe q; vocabulum fratris
aliter in hoc praecipuo sit accipiendum q; in Leuitica prohi-
bitione. Volunt enim prohibitionem Leuiticam intelligen-
dam esse de germano fratre: Iussionem contra Deuterono-
micam nequaquam pro germano fratre, sed pro cognato pro-
pinq;o debere itelligi. Sed istud ab eis facile dici potest, pro-
bari vero, no ita. Nos contra dicimus eam legem accipien-
dam esse de proximo sanguinis, quisquis ille fuerit, siue fra-
ter, siue quuis alius a fratre remotior. Et quo nostra quidem
affirmatio probabilior sit in hac re q; illorum negatio, plae-
risq; collectionibus in tertio nostro scripto super hoc eode-
negotio monstrauimus. Quas utiq; collectiones & hic ope-
reprecium erit summam recensere, licet ordine transuerso
q; illic sint reposita.

PRIMA

PRIMA COLLECTIO.

PRIMA collectio tam erit haec. Nullus vnq; patrum qui
nos pcesserunt, in ecclesia Christi legem ipsam Deuterono-
micam aliter intellexerunt q; de germano fratre, si quisq; hu-
iusmodi superstes fuerit, vel ob defectum eius de tali, qui san-
guine fuisset propinquior: id quod omnium Orthodoxo-
rum testimoniis, qui legem hac interpretati sunt, aperte do-
ceri potest. Nam & ibi citauimus complures ex antiquissi-
mis & illustrissimis autoribus graece, latine & hebraice do-
ctis, nimiru Origenem/ Ischium/ Ioannem Damascenum/
Chrysostomum, Eusebium, Tertullianum, Iuuenicum, Am-
brosium, Augustinu, Rodolphum Flauiacensem, Iosephu,
Rabbi Mosen Aegyptium, Lyranum, Alphonsum, Hiero-
nymum, quorum omnium interpretationes, singillatim ibi
recensuimus quas si quis desideret ibi reperiet. Sed pter istos,
paulo ante, quum ostenderemus legem illam Deuteronomi-
cam vere praecipuum esse, diauum item Hilarium & Iulium
Affricanum citauimus, qui tam aperte confirmant hoc ip-
sum vt nihil posset apertius dici. Verum hic satis fuerit Iu-
lium Affricanum recensere. Nam is nominatim de duobus
vterinis fratribus loquitur, nimirum Ely & Iacob, affir-
mans hunc illius vxorem accepisse, q; ita lege Deuteronomi-
ca pcepte batur. Eamq; rem certo didicisse ab his, qui iuxta
carnem cognati Christi fuerant. Quum igitur tot Ortho-
doxi patres, tam eruditione q; vita probatissimi, tanta con-
cordia rem hanc asseuerent, neq; vllus vnq; repertus sit qui
contrarium affirmarit, quin de germano fratre debuisset ea
lex intelligi. nunquid mira temeritas est, dicere praecipuum
illud de germano fratre neutiq; intelligi debere?

SECUNDA COLLECTIO.

NON

DE CAUSA MATRIMONII.

NON SOLVM patres & scripturarum interpretes, ita senserunt, verumetiam vniuersa porsus Ecclesia, verum id esse crediderit, quod illi patres & interpretes, tanto consensu prædicarunt. Quum itaq; non sit credibile deum benignissimum, per tot annorum cētenarios, fuisse passum Ecclesiam suam errare, præsertim Paulo tam confidenter eam appellante basim & columnam veritatis, oportet hunc scripturæ sensum verum esse, & legem illam Deuteronomicam de germano fratre intelligi, quādoquidem hoc ipsum omnes illi patres, ad hunc modum velut ore totius Ecclesiæ communi testificarunt.

TERTIA COLLECTIO.

NON POTEST Ecclesiæ sponsæ Christi cōditio deterior esse, q̄ olim erat Sinagoge, sub Mose. Sed in ambiguis omnibus illo tempore dilucidandis, summi Sinagoge Pontifices, summam habuerunt autoritatem, ita vt quem admodū Deuteronomii. 17. traditur, qui noluerit in huiusmodi declarationibus, obedire summi sacerdotis imperio, qui tunc administrabat domino, decreto iudicis esset moriturus. Quamobrem & nunc aut lōge maiorem aut saltem parem summi Pontifices potestatem habent, in explicandis & elucidandis scripturis, vbi dubia quædam forte emergerint. At certum est complures Pōtificates declarasse legem illam Deuteronomicā, de germano fratre fuisse intellectam, & præsertim Innocentium tertium extra de diuor. cap. Et Deus qui Ecclesiam. Huic igitur interpretationi nemo satis Orthodoxus contrauenire deberet.

QUARTA COLLECTIO.

TRES EVANGELISTAE Nempe Matthæus, Marcus, Lucas ipsam legē Deuteronomicā recensent, nomine fra-

SERENISS. REGIS ANGLIAE. Fo. 8.

ne fratris. Quamobrem & nomine germani fratris venit intelligenda, neq; enim verisimile est, legem hanc aliter fuisse recensitam, q̄ a Iudæis generaliter fuisset intellecta & in sua lege tradita. Matthæus igitur Saducços ait ita fuisse Christo loquutos. Moses dixit, Si quis mortuus fuerit nō habens filiū vt ducat frater eius vxorē illius, & suscitet semē fratri suo. **MARCUS** hunc sequitur ad hunc modum Moses scripsit nobis, vt si cuius frater mortuus fuerit & dimiserit vxorem, & filios non reliquerit, accipiat frater eius vxorem ipsius & resuscitet semen fratri suo.

LUCAS itidem ita, Moses scripsit nobis. Si frater aliquis mortuus fuerit habēs vxorē, & hæc sine liberis fuerit, vt accipiat eam frater eius vxorē, & suscitet semen fratri suo. **QUANDOQVIDE M** igitur hi tres Euāgelistæ, sic recensent præceptum illud Deuteronomicum, de fratribus, palā est in latinis codicibus nullum errorem esse, sed quemadmodum in Deuteronomio legimus, quādo quisq; fratrum mortuus fuerit, frater eius, præcepto legis accipiet eam in vxorem.

QUINTA COLLECTIO.

NULLVM porsus in sensu dissidium est inter hebraicam scripturam & septuaginta interpretes, atq; latinorū codices, quantū ad hunc locū attinet, vt & ibidem ostēdimus ex locorū conferentia. Sed & manifeste colligitur, Latinos & græcos atq; hebraicos codices in hoc consentire, q̄ de germano fratre, si quisq; hmōi supstes fuerit, ea lex debeat accipi, cū & in oibus his aperta fiat fratris mentio. Lexq; ob id imprimiscōdita fuit, ne trāslatio fiat hereditatis, a familia in familiā. Nullum igitur horū codicū reiectū arbitramur, nisi vbi forte librariorū vitio sit erratū. Nam latinus codex qui per

qui per ecclesiā receptus est minoris auctoritatis habendus est, quā aut hebraicus aut græcus. Græcus enim codex de septuaginta locis a spiritu sancto perfectus est sicut & hebraicus. **SED ET** latino codici, qui per tot annorum curricula tam per ecclesiam comprobatus est, nihilominus est deferendum, quā illorum alterutri, quandoquidem & Christus qui nec falli nec fallere potest, Spiritum se daturum ecclesie pollicitus est, qui ducturus eam esset in omnem veritatem. Perspicuum igitur, ex his quinque collectionibus factum esse non dubitamus, quod lex Deuteronomica de germano fratre, si quisque talis extiterit, intelligenda sit.

EXEMPLA LEGIS DEUTERONOMICAE.

POSTquam igitur hæc duo firmauerimus, nempe quod Deuteronomica lex præceptiva sit & compulsiva, non permissiva solum, & quod ipsa de germano fratre sit accipienda: iam & istud monstremus, parum pudenter ab eis assertum, quod nusquam huius rei reperta sint in sacris litteris exempla, quod frater videlicet accepisset uxorem fratris.

SED VIDE lector, quantum istud versute faciunt, nam addiunt hanc particulam, siquidem fuisset ab isto prius cognita. Persuasum enim habent neminem docere posse foemina illam fuisse cognitam ante a fratre nisi palam id expressisset scriptura. Ob quod & ad angulos istos diuertunt sese, unde neminem putant eos eruere posse.

SED ISTUD eis nihil optulabitur, quandoquidem & ipsa lex Deuteronomica, simpliciter & absolute pronunciat de uxore fratris absque liberis defuncti, siue cognita, siue incognita. Et sane magna præsumptio est, illam fuisse cognitam si cohabitasset aliquandiu cum marito, quod & illi totis viribus verum

bus verum esse contendunt, in casu quem iam excutere molimur. At & istud nihil eis adminiculabitur, etiā si possent ipsum illo pacto statuere quandoquidem ex mera negativa nihil affirmatiuum colligere queunt.

CAETERVM istud parum prudenter affirmant, quā tot sint autores gravissimi qui contrarium asserunt. Sed neque probaverunt unquam quod ipsi iactant. Nos enim ex ipsis Christi genealogiis per Matthæum & Lucam traditis quatuor petemus exempla. **SED INCIPIAMVS** primum à Ioseph, quem auctores vetustissimi testatur duos habuisse patres, alterum naturalem, legalem alterum. Patrem quidem eius naturalem affirmant fuisse Iacob, quemadmodum & Matthæus testatur inquitens. Iacob autem genuit Ioseph. At legalem eius patrem aiunt Eli fuisse propter verba Lucae, progeniem Christi describentis & dicentis ut putabatur esse filius Ioseph, qui fuit Eli Ioseph, igitur ex Iacob natura progenitus est. Et tamen iuxta legem pater eius item dictus est Eli. Nam erant Iacob & Eli fratres uterini, quemadmodum postea monstrabimus, ex eadem videlicet matre, sed diverso patre geniti. Quo factum est ut cum Eli uxore ducta, sine liberis decesserit, Iacob illius frater iuxta legem Deuteronomicam defuncti fratris uxorem acceperit, atque ex ea genuerit Ioseph, qui postea vir Mariæ virginis erat. Fuit itaque Ioseph filius Iacob per naturam, & nihilominus per legem, filius Eli vocatus est.

HÆC ita se habere, compluribus autoribus & eisdem gravissimis comprobare possumus, nimirum Africano, Eusebio, Cesariensi, Gregorio Nazianeno, Ioanne Damasceno, Hieronymo, & cæteris maiori numero quā sit opus hic recensere, **AFRICANVS** primum ita scribit. a David per Salomonem generatio, quam dinumerat Matthæus, tertium à

B sine facit

sine facit Mathā, qui dicitur genuisse Iacob patrem Ioseph, per Mathan verò per Dauid. Lucas generationū ordinem texens, tertium nihilominus eiusdem loci facit Melchi. Dicit enim Ioseph, q̄ fuit Eli, qui fuit Melchi. Nobis autē erinet ostendere, quomodo Ioseph dicitur secundū Matthæū quidem patrem habuisse Iacob, qui deducitur per Salomonem, secundum Lucam verò Eli, qui deducitur per Mathā. Vtq̄ isti ipsi, idest Iacob, & Eli, qui erant duo fratres, habentes alius quidem Mathan, alius quidē Melchi patrem, ex diuerso genere venientes, etiam isti Ioseph aui esse videantur. Est ergo modus iste, Mathā & Melchi, diuersis temporibus de vna eadēq̄ vxore Escha nomine, singulos filios procreauerunt, quia Mathan, qui per Salomonem descēdit, vxorē eam primus acceperat. Et relicto vno filio, Iacob nomine, defunctus est, post cuius obitum quoniam lex viduā alii viro non vetat nubere, Melchi qui per Mathā genus ducit, cum esset ex eadem tribu, sed non ex eodem genere, relictam Mathæ accepit vxorem, ex qua & ipse suscepit filiū Eli nomine, per quod & diuerso patrum genere, efficiuntur Iacob & Eli veterini fratres, quorum alter, idest Iacob, fratris Eli sine liberis defuncti, vxorem ex mandato legis accipiens, genuit Ioseph, natura quidem germinis filium suum, propter quod & scribitur, Iacob autē genuit Ioseph. Secundū verò legis p̄ceptū, Eli efficiē filius cui⁹ Iacob, quia frater erat, vxorē ad suscitandū fratris semē acceperat. Et p̄ hoc rata inuenit̄ atq̄ integra generatio, & ea quā Matthæus enumerat dicens. Iacob autē genuit Ioseph, & ad quā Lucas cōpetenti obseruatione designat dicens q̄ putabatur esse filius Ioseph, qui fuit Iacob. **H A E C** Africanus ad Aristidem scribēs, super Euangeliorū dissonantia. Sed & ne q̄s de veritate rei hui⁹ ambigat. Idē pauld

paulopost subiūgit, inquit. Hæc autē nō nobis ad subitū reperta, aut absq̄ vllis autoribus cōmentata sunt. Sed ipsi hæc Saluatoris nostri, secundū carnē propinqui, seu studio tāti seminis demonstrādi, siue edocēdi, quæ secundū veritatē gesta sunt, tradiderunt. **H A E C** rursus Africanus.

H V N C A F F R I C A N V M Eusebius in historia sua recenset etisq̄ dicta cōprobat, quibus, vt affirmat, exacte perscrutatis, veritas Euangeliorum euidentissime declaratur.

Astipulatur his & Gregorius Nazianzenus ita scribens.

M A T H A N ex Salomone ducens genus duxit Eschan.

H O C verò itaq̄ mortuo, Nathides nomine Melchi,

E T H V I C quidem Iacob, illi verò Eli genuit filios.

E L I autem mortuo, postq̄ prolem nullam reliquebat,

S T A T I M dominumq̄ lectumq̄ Iacob non cōpatrius

S V S C E P I T, & genuit filium fratri bonum Ioseph.

S I C huius quidem erat, huius autem scribebat lex Ioseph.

E V A N G E L I S T A R V M autē hic qdē dixit naturā:

M A T T H A E V S ille verò scripsit, Lucas legem.

D E S I N E perturbare pulchram concordiam.

H A E C ipse Gregorius.

D I V V S itē Hie. icōmētariis sup Matthēū illi subscribit

ita dicens. Iacob autē genuit Ioseph. Hūc, inqt, locū obiecit nobis

Iulianus August⁹ dissonantię euāgelistarū, quā euāgelista

Matthē⁹ Ioseph dixerit filiū Iacob, & Lucas filiū appellauit

Eli, nō intelligēs cōsuetudinē scripturæ, q̄ alter secundū natu

rā, alter secundū legē ei pater sit. Scim⁹ em̄ hoc p̄ Mosen, deo

iubēte, p̄ceptum, vt si frater aut ppinquus, absq̄ liberis mor

tuus fuerit, alie⁹ frater accipiat vxorē ad suscitandū semē fr̄is

vel ppinq sui. Sup hoc & African⁹ tēporū scriptor, & Euse

bi⁹ Cēsariēsis i libris διαφωνίας εὐαγγελίων plen⁹ disputat.

B ii Hæc

HAEC HIERONYMVS. Aduerte lector q̄ dicat. Scimus. & adicit, deo iubente, praeceptum esse.

AMBROSIVS itidem super Lucam de eadem re tractans ita scribit. Illud quoq; aduertim⁹ q̄ sanctus Matthaeus, Iacob qui fuit pater Ioseph filium Mathan fuisse, memora uerit. Lucas uero Ioseph cui desponsata erat Maria, filium Eli, Eli autem filium Melchi esse descripsit. Quomodo unus duo patres, idest Eli & Iacob? Quomodo etiam duo paterni aut, Matha & Melchi? Sed si requiris inuenies, q̄ iuxta praeceptum legis ueteris duo fratres diuersos filios uerinos ex una uxore generauerint. Traditur enim Mathan qui à Salomone genus duxit, Iacob generasse filiū, & uxore superstitē decessisse, quam postea Melchi accepit uxorem, ex qua generat⁹ est Eli. Rursus Iacob, Eli fratre sine liberis decedente, copulatus est fratris uxori & generauit filium Ioseph qui iuxta legem Eli filius dicitur, quoniam semē fratris defuncti, frater iuxta legis ueteris seriem suscitabat. Ita duorum filius dictus est nō ab utroq; generatus, sed quia alterius secundum generationem, alterius secundū legē factus est filius.

HAEC AMBROSIVS.

ACCEDIT his Damascenus ita scribens. Ex serie Salomonis filii Dauid Mathan duxit uxorem, ex qua genuit Iacob, mortuo autem Mathan, Melchi qui erat ex tribu Mathan filius Leui, frater uero Patheris nupsit uxori Mathan, matri quidem Iacob & genuit ex ea Eli. Erāt igitur fratres uerini Iacob & Eli. Iacob quidem ex tribu Salomonis, Eli uero ex tribu Mathan. defuncto autem Eli, ex tribu Matha sine liberis, accepit Iacob frater ei⁹, ex tribu Salomonis uxorem eius, & suscitauit semen fratri suo, & genuit Ioseph. Ioseph igitur natura quidem est filius Iacob ex descensu à Salomone,

lomone, secundum uerō legem filius Eli ex Mathan.

HAEC DAMASCENVS.

CAETERVM hic forte nobis obicit Augustinum qui nonnullis in locis negat Eli & Iacob fuisse fratres uerinos, neq; Ioseph fuisse filium Eli legalem. Et istud sanè uerum est. At quid si dixerit istud Augustinus unus contra tot & tam eximios patres sequutus est iudicium suum, quum adhuc Iulium Africanū haudquaq; legerit. Quam rem & ipse palā fateē in retractationibus suis li. secūdo cap. quinto. Propter quod & recantauit quicquid alibi scripsit in hac re, & praecipue cum differuerit contra Faustum, ubi sic ait. In libro ergo tertio cum soluerem quaestionem, quomodo potuerit duos patres habere Ioseph, dixi quidem q̄ ex alio natus, ab alio fuerit adoptatus. Sed genus quoq; adoptionis dicere debui, sic enim sonat quod dixi tanq̄ eum uiuus adoptauerit alius pater. Lex autem filios etiam mortuis adoptabat, iubens ut fratris sine liberis mortui duceret frater uxorem, & fratri defuncto semen ex eadem suscitaret, quae profecto de duobus unus hominis patribus, expeditior tibi redditur ratio. Uerini autem fratres fuerunt in quibus hoc contigit, ut unus defuncti qui vocabatur Eli, duceret alter uxorem, idest Iacob, à quo Matthaeus narrat genitum esse Ioseph, sed uerino fratri suo eum genuit, cuius filium Lucas dicit fuisse Ioseph, non utiq; genitum, sed ex lege adoptiuū. Hoc in eorum litteris inuētum est, qui recentī memoria post Ascensionem domini de hac re scripserunt. Nam etiam nomen eiusdem mulieris quae peperit Iacob patrem Ioseph de priore marito Mathan qui fuit pater Iacob, auus Ioseph secundū Matthaeum, & de marito posteriore Melchi peperit Eli, cuius erat adoptiuus Ioseph, non tacuit Africanus.

B III Quod

Quod quidem cum Fausto responderem nondum legeram. **HAEC** Augustinus. **QVIBVS** verbis ingenue fatetur se cum priora scripsisset, nondum Africanum legisse, quae affirmat hac de re scripsisse recenti memoria post Ascensione in domini. Neque mulieris tacuisse nomen quae duobus uterisque fratribus, alteri post alterum iuncta fuerat. Quare dilucidum est, Augustinum cum veteribus illis, quos ante memoravi, sensisse concorditer.

SED PRAETER hos ni vereretur ne liber nimium ex cresceret citare possem Bedam, Rabanum, Druthmarum, Clementem, Lanthoniensem, Zachariam, Chrysopolitanum, Alphosum, Lyrantem, Albertum, Petrum comestorem, & ceteros innumeros. Ex quibus aptissime liquet Jacob & Eli fratres uterinos fuisse: Jacob autem, Eli defuncto, conjugem eius duxisse, atque ita iuxta legem Deuteronomicam, semen suscitasse fratri suo. **CLARISSIMUM** igitur exemplum legis Deuteronomicae nobis hoc loco proponitur, nisi maiorem fidem manibus hominum commentis, quam tot autorum probatissimorum sententis, habituri sumus, & maxime cum Africanus scriptor adeo gravis, ex his qui iuxta carnem Christo propinqui fuerant eadem se accepisse constanter affirmet.

OBIECTIO.

CAETERVM & hae rationes quas afferunt aduersarii dissoluendae sunt. Sic enim obicitur primum. Jacob inquit & Eli, licet ex eadem tribu fuerint, atque Davidica ex stirpe proderint, fratres tamen esse non potuerunt, quum alter per lineam Salomonis, alter per lineam Mathan descenderit. Quare valde distantes erant.

SOLVTIO.

HAEC OBIECTIO nullius roboris est, nam quod vetat

vetat unam & eandem foeminam duobus nubere viris, quorum alter per lineam Salomonis, alter per lineam ipsius Mathan descenderet? Haec igitur foemina cum utriusque vicissim alteri post alterum peperisset, atque ita binos ab eis accepisset filios, quid vetat hos filios qui & fratres sunt, postquam ad virilem aetatem venerint, cuidam alteri foeminae iuxta praecipuum veteris legis copulari, hoc est altero illorum absque liberis mortuo, alterum eidem foeminae, nimirum uxori sui fratris coniungi. Quid in hac re quaeso, distantia linearum queat obistere? Nihil haud dubie. Et ad hunc sane modum habuerunt se Jacob & Eli, nam erant uterini fratres ex eadem matre, licet non ex eodem patre geniti. Pater enim Jacob fuit Mathan, qui per Salomonem descendit. Pater autem Eli fuit Mathat, qui per Mathan profuxit. Quare cum Jacob esset uterinus frater Eli, & is accepta coniuge diem obiisset absque liberis, compulsus ille fuit lege Deuteronomica, relictam huius in conjugem accipere, de qua & genuit Ioseph Mariae virum. Parum efficax igitur est haec obiectio, quod propter ingentem linearum distantiam Salomonis ex Mathan Eli & Jacob non potuerunt esse fratres.

ALTERA OBIECTIO.

RVRSVM OBIICIUNT Ioseph haud quaquam fuisse filium Eli legalem. Nam ubi quis ut, aiunt, defuncti fratris conjugem duxisset, filio quem ex illa suscipiebat, nomen fratris defuncti imponebat, iuxta praeceptorum institutio nem, ut & semen & nomen fratri suscitaret, quum lex utrumque suscitari iusserit. Quare Ioseph qui fuit Eli filius legalis, non Ioseph sed Eli vocatus fuisset.

POSSET HIC RESPONDERI paucis non esse novum in sacris litteris ut aliquis binomine sit aut trinominis.

B III Et nunc

Et nunc eundem vno, nunc altero nomine vocari. Quare licet hoc loco Ioseph ob certam aliquam considerationem vocetur Ioseph, potuit nihilominus ab aliis Eli vocari.

CAETERVM autor glossæ communis apertius hanc objectionem refellit, ostendens non semper obseruatū fuisse, vt qui per fratrem genitus esset, ex vxore fratris, nomenclaturam acciperet ipsius mortui. Quam rem & probat sacrarum litterarum testimonio, nimirum ex eo q̄ cum Booz iuxta legem dictam accepisset Ruth vxorem quæ prius nupta fuerat Maalon, filio Elimelech, cognati ipsi⁹ Booz, puer qui genitus erat nō Maalon, neq; Elimelech, sed Obeth vocabatur. Verū communē ipsam glossam audiamus. Quod dicitur, inquit, filius eius nomine vocari cui suscitatur, non est verum quando Booz eum quem genuit ex Ruth, non Elimelech cui suscitatur sed Obeth vocauit. **HÆC** autor communis glossæ,

SIMILITER & Salatiel qui iuxta Lucam Neri patrē habuit, iuxta Matthæum vero Iechoniā, huius erat filius naturalis, illius vero legalis, neutrius autem retinuit nomenclaturam. Tales huiusmodi pleriq; fuerunt alii, tametsi nulla sit eorū in scripturis mētio. Neq; Obeth igitur neq; Salatiel, sed neq; Ioseph defuncti nomen accepit, ita q̄ vocaretur illius nomine, sed q̄ illius filius lege dici iuberetur.

INFANS (inquit) qui natus fuerit cōstituetur ex defuncti nomine, hoc est vocetur filius illius. Atq; ita diuus Augustinus hunc locum interpretatur, dicens. Cōstituetur ex defuncti nomine non vt eius nomen accipiat, sed vt ex eius nomine, id est tanq; filius non eius cuius semine est genitus, sed illius defuncti, cui semen suscitatum est hæres, constituitur.

HÆC AVGVSTINVS. Ad quem sanē modum & explicat

& explicat id quod in fine legis traditum est, nimirum & nō debetur nomen eius ex Israel, propter qd̄ & subdit. Quod enim additū est. Et nō debetur nomē eius ex Israel, ita potest intelligi, non q̄ nomen eius puer consequenter accipiat, sed q̄ ille non sine posteritate mortuus esse videatur. Et ideo p̄manet eius nomen, id est memoria. **HÆC** Augustinus. **NIHIL** igitur obsistūt objectiones quæ per aduersarios allatæ sunt exemplo quod de Iacob & Eli produximus.

SECVDVM EXEMPLVM.

QVARE IAM ad alterum exemplum veniamus. In eisdē genealogiis habetur de Salatiel, qui iuxta Matthæum quidem patrem habuit Iechoniā, de linea Salomonis, iuxta Lucam verō patrem habuit Neri de linea Nathan. Et hic autores qui scrupum hunc excutunt, qui fieri possit vt Salatiel hos duos patres habuisset, aiunt alterū patrem fuisse naturalem, alterum vero legalem.

PRO QVARE statuenda sufficet nobis vnus in presentiarum Iulius Africanus quem ante citauimus. Nam is pro generali quadam norma conciliandæ vtriusq; genealogiæ tradidit hunc modum. Apud gentem (inquit) Israel generationum nomina, nunc secundum naturę, nunc etiam secundum legis ordinem numerantur. Naturę quidem successiones habentur, quæ ex feminis vel sanguinis veritate descendunt. Legis autem, cum quis filius alio generante substituitur, sub nomine fratris defuncti sine liberis. Cū enim resurrectionis inter eos spes necdum fuisset accepta, per hęc resurrectionis quandam imitabantur imaginem, vt ne nomē generis vitio sterilitatis oboleretur. Cum ergo huiuscemodi apud eos generationum ordines seruarentur, vt quidam ex ipso germine, quidā ex substitutione ab aliis generati, aliis, filii

Bv legis

legis beneficio deputarentur à singulis Euangelistarū vtriusq; modi commemorata successio est, idest vt alter eorum eum qui genuisset, alter verò eum qui quasi genuisse videretur, exponeret. Et ita fit vt neutrum Euangelium mentiatur, dum aliud naturæ ordinem, aliud verò legis exequitur regulam. Coniunctum namq; sibi est inuicem genus. Et illud quod per Salomonem, & illud quod per Mathan deducitur, per legales substitutiones, quæ fiebāt his, qui sine liberis decedebāt, & per secundas nihilominus nuptias quibus vnus atq; idem aliis parentibus progenitus, aliorum esse filius videbatur. Et ita fit vt vtraq; narratio generationū vsq; ad Ioseph verissimis lineis deducatur, diuerso quidem, sed satis explorato ordine designata. **HEAC AFRICANVS.**

EX QVIBVS apertum est filios dici generatos aliter iuxta naturæ, aliter iuxta legis ordinem. Et naturæ successionem esse dicit, quando quis ex seminis aut sanguinis veritate descendit, legis verò successionem asserit, quando iuxta legem Deuteronomicam, quis filius alio generante substituitur sub nomine fratris defuncti sine liberis. Quāobrē & ab Euangelistis memoratam vtriusq; modi successionem affirmat sic, vt alter Euangelista patrem cuiuspiam deputat, eum qui vere genuisset. Alter eum patrem vocat, qui iuxta præceptum legis visus est genuisse. Quo factū est, vt neuter Euangelista mentiatur, dum alter naturæ ordinem, alter legis regulam exequitur. Vt igitur ad rem veniamus. Quum Salatiel duos legitur habuisse patres, alterum Iechontiam, scribente Matthæo, q̄ Iechontias genuit Salatiel, alterum Neri, tradente Luca, q̄ Salatiel esset Neri iam iuxta normam ab Africano traditam, alterius iuxta naturæ ordinem, alterius iuxta legis regulam habendus est filius.

PORRO

PORRO DE SALATIELE scriptum est, q̄ Zorobabelem habuisset filium, quemadmodū vterq; testatur Euangelista. Sic enim Esdræ tertio, cap. quinto, traditur. Et Zorobabel filius Salatiel. Et rursus Aggei secundo dictum est, Assumam te Zorobabel fili Salatiel serue meus. Pater itaq; naturalis ipsius Salatielis iuxta genealogiam Matthæi Iechontias fuit. Pater verò legalis eiusdem iuxta Lucæ genealogiam erat Neri. Atq; ad hunc modum vtraq; genealogia, sibi conciliatur. Hoc igitur alterum exemplum est ex sequente legis Deuteronomicæ.

TERTIVM EXEMPLVM.

HABETVR ET exemplum tertium ex eisdem genealogiis, nimirū Obeth qui tametsi naturalis esset filius Booz iuxta Matthæum, erat nihilominus iuxta legem filius Maalon defuncti qui pridem fuerat maritus Ruth, quemadmodum traditur in libro Ruth.

CAETERVM HIC aduersarii forte dicent. Quid ad rem attinet? Nos enim de fratribus, & non de quibusuis cognatis loquimur. Liber autem iste de cognatis mentionē tantum facit. Nos verò contra nihil dubitamus ad nostrum institutū, & haud mediocriter cōferre librum illū. Nam & si Booz non esset frater Maalon, sed alius esset sanguinis propinquior, tamē si vel ipse Booz vel ille alius fuisset frater, eodem iure, hoc est Deuteronomica lege, tenebatur ad Ruth in coniugem accipiendam, neq; enim ius aliud scriptum extitit, præter legem ipsam Deuteronomicam, qua vel Booz, vel ille alius vrgebatur illam sibi copulare. Quamobrem & huius legis Deuteromicæ Noemi ibidē meminist, 3. ca. Dū hortaret vtrāq; nurū suā, maritis earū defunctis, q̄tenus i patriā suā redirēt. Erāt enī Moabitides. Et dixit ad eas Noemi,

Reuertis

Reuertimini filiæ, cur venistis mecum? *nam* ultra habeo filios in utero meo, ut viros ex me sperare possitis. Quam aliã ob causam dixisset istud Noemi nuribus suis, nisi propter legẽ Deuteronomicam, qua iussum fuit ut superstes frater vxorẽ defuncti fratris illiberis acciperet. Nam si Noemi plures habuisset filios hi fuissent fratres Maalon, & Chelton ante defunctorum & tenerentur eadem lege coniuges earũdem accipere. Propter quod & subdit Noemi, Reuertimini filiæ meæ & abite. Iam enim senectute confecta sum nec apta vinculo coniugali. Etiam si possem hac nocte concipere & parere filios, si eos expectare velitis donec crescant & annos pubertatis impleant, ante eritis vetulę quã nubatis. Quis iam nõ perspiciat hæc dicta fuisse propter legem Deuteronomicam?

PROPTER QVOD enarratores huius loci legem eandem hic recensent. Præceptum, inquit, erat in lege Deuteronomi, 25. quod si aliquis moreretur sine hærede relicta vxore frater eius acciperet eã ad suscitandũ semẽ fratri suo defuncto.

PALAM EST igitur quod per hoc exemplum ad legem pertinet Deuteronicã, quod quod Booz tametsi fuisset Maalon hoc ipsum fecisse teneretur.

SED ET IDEM colligi rursus potest ex his quæ inferius dicuntur, nam vbi iuxta Deuteronomicam legem, solum erat calciamentum eius, qui cesserat iuri propinquitatis suæ, quæ & fuerat poena violatę legis, dixit natu maioribus & vniuerso populo. Testes vos estis quod possiderim omnia quæ fuerunt Eli, Melech & Chelton, & Maalon tradẽte Noemi & Ruth Moabitidẽ vxorem Maalon in coniugiũ sumpserim, ut suscitẽm nomen defuncti in hereditate sua, ne vocabulum eius de familia sua, ac fratribus & populo deleatur, nimirum ut suscitetur, & semen & nomen defuncti sine liberis

liberis, per eum qui sanguine propinquior fuerat, siue frater is fuisset siue cognatus alius. Nam ad proximum de sanguine eius hoc attinebat, ut teneret proximi consanguinei vxorem accipere, cum iste sine liberis esset defunctus. Alioqui si rem eam facere recusarit, multa legis ei subeunda fuit.

BOOZ ITA QVE cũ esset vir iustus nosset quod virũ alium sanguine propinquiorem ipsi Maalõ defuncto, noluit Ruth eius vxorem accipere, nisi prius ille renunciasset iuri suo. Propter quod & Booz dixit ipsi Ruth, quemadmodũ tertio cap. scriptum est. Nõ abnuo me propinquum, sed est alius me propinquior, quod si te voluerit iure propinquitatis retinere, bene res acta est, sin autẽ ille noluerit, ego te absque ulla dubitatione suscipiam. Quam utique pollicitationẽ & postea sancte prestavit. Nam rogato propinquiori illo, num iure propinquitatis vellet suscipere coniugem Ruth, vnã cum hereditate, et eodem palã coram senioribus renuente, cedente quod iuri suo, mox illam Booz accepit in coniugem. Genuit itaque Booz ex ea filiũ nomine Obeth, qui natura filius erat ipsius Booz, lege vero filius Maalon cognati sui qui dudum erat maritus ipsi Ruth.

PRAETER HAEC confirmat iste liber longẽuam eiusdem legis Deuteronicæ consuetudinem quarto cap. vbi sic habetur. Hic erat mos antiquitus in Israel inter propinquos, ut si quando alter alteri suo iuri cedebat, ut esset firma concessio, soluebat homo calciamentum suum, & dabat propinquo suo. Hoc erat testimonium cessionis in Israel. Porro quod dicit antiquitus hũc fuisse morem, potest etiam intelligi ante legem scriptam. Quandoquidem & ante legem scriptam, frater vxorem fratris absque liberis mortui ducere tenebatur. Quod de filiis Iudę manifestum fuit vti mox dicitur iuri su.

sturi sumus. Sed hæc pro tertio exemplo satis dicta sunt.

Q V A R T V M E X E M P L V M.

Q V A R T V M exemplum suppeditat nobis factum Iudæ, cuius & utraq; genealogia meminit. Is enim duos per ordinem filios vni foeminae dedit maritos, nempe Thamar & tertium item nondum adultum spopodit eidem se daturum. Istud certe non fecisset, nisi lege quadam eius temporis nondum scripta cogereetur. Quæ res compluribus iudicis è. 38, cap. Gene. aperte liquet. Et præcipue ex eo quod post interitum duorum filiorum, scriptura dicit eum timuisse, ne si copularet tertium ipsi Thamar, & iste quoque moreretur, sicut & frater eius. Metuebat ergo tertium tradere coniugio Thamar, quia putabat huius foeminae complexibus priores perisse, nesciebat enim quod ob eorum scelera, deus occidisset utrumque. Quamobrem & quis non intelligit, eum aliqua causa coactum, ut sponderet nihilominus tertium filium uxori fratrum defunctorum? Spondit autem quemadmodum ex ipso textu dilucidum est. Dixit enim Iudas Thamar nurui suo. Esto vidua in domo patris tui donec crescat Selach filius meus. Sic enim appellabatur tertius ille filius, qui tum vnicus Iudæ fuerat. Quis ergo Iudam credat, hunc tertium & eundem vnicum filium suum, tanto voluisse exponere discrimini, si non vehementi quadam vrgeretur causa? Et ea certe non alia fuit quam traditio patrum, quæ legis, tametsi non scriptæ, vigorem habebat. Inoleuit enim à patribus consuetudo promanans à legibus per deum Abrahamæ datis, qua fratres uxores fratrum, qui sine liberis fato concessissent, acciperent in coniuges. Nā haud dubie, nisi lex talis Iudam adegisset, is nunquam tertium filium spopodisset, ne similis interitus, filio tum vnico, contingeret, qualis ante duobus fratribus prioribus usu venit.

HIS

HIS ACCEDIT quod similibus propè verbis usus est, his quæ in lege habentur Deuteronomica. Dixit enim ut in eodem refertur, ad secundum eius filium, priore sine liberis defuncto. Ingredere ad uxorem fratris tui, & sociare illi, ut suscites semen fratri. An non Deuteronomica lex, eisdem ferme lata est verbis? Sic enim iubet Moses, ut si fratrum vnus absque liberis mortuus fuerit, alter eius uxorem accipiat, ut suscitet semen fratris sui. Propter quod & interpretes affirmant legem talem in consuetudine patribus fuisse, priusquam per Moysen fuisset lata.

ADDE QVOD Thamar posteaquam diuulgatum fuisset eam ex alto concepisse quam Selach, cui iure consuetudinis debebat, ignibus adiudicabat, velut adultera. Quod si nulla fuisset talis consuetudo, quæ legis vigorem obtinuit, longissime distaret eius facinus ab adulterio, nec debuit adeo seueriter ignibus adiudicari.

PORRO quæ essent inter Selach Thamarque sponsalia, palam est ex ipso textu. Potest enim pater pro filio spondere. Quamobrem & Iudas nurui suo Thamar dixit. Esto vidua in domo patris tui, donec crescat Selach filius meus: peride ac si dixisset. Nondum aptus est Selach nuptiis, ut tradam eum tibi. Sed ubi pubertatis annos excesserit, id fiet. Interea viuas in cedibus patris tui. Cui quæ sponsionis, scriptura testatur illam consensisse. Nā dicit eam iuxta Iudæ præceptum abiisse & habitasse in domo patris sui.

POSTREMO quod fornicationis culpam Iudas sibi ipsi potius imputarit quam Thamar, planè iudicat tertium eius filium lege fuisse ipsi Thamar debitum. Nā ita Iudas se cõperta, dixit de Thamar. Iustior me est, quia non tradidi eam Selach filio meo. Intellexit enim se potuisse vitare lapsum Thamar, si citius pro ut lege tenebatur coniunxisset eam filio suo. Ex his igitur clarissimè

clarissimum est quod temporis illius consuetudo ligabat fratres, quatenus fratrum uxores, qui sine liberis obissent coniugio sibi copularent. In cuius rei corroboracione plures hic auctores citare queo, nisi prolixitatis tedio vererer grauare lectorem. **SED HIC** obiciunt nobis nescio quid ex opere imperfecto quod dicunt esse Chrysostomi, Thamar fuisse virginem, & non carnaliter cognitam a duobus illis Iudae filiis. Nos vero licet paucis refutare possimus, opus hoc non esse Chrysostomi, quandoquidem & eruditorum calculis adulterinum & nothum iudicabatur, tum propter stili dissonantiam, tum propter apochryphum, quod ibi de reuelatione per angelum ipsi Iudae, facta traditur, tum quod contraria quaedam in opere dicta sunt. Licet, inquam, testimoniū ex hoc libro sumptum ob hanc repellere facile possimus, respondemus tamen quod id testimoniū nobis neutiquam aduersatur. Quid enim si Thamar fuisset virgo, quum hoc Iudas ignorarit. Putabat enim eam fuisse corruptam, quod & Chrysostomus ibi confitetur. Haec, inquit, ita de filiis gesta, cum nesciens Iudas doleretur, poenitens quia nephandum opprobrium cum nuro sua, ut putauit fecisset in Israel. Ecce dicit Iudam nescisse de filiis haec ita gesta, nempe quod a deo puniebantur propter feminis effusionem, & putasse per eorum amplexus Thamar vere nurum suam effectam. Quare palam est Iudam non ideo, secundum filium dedisse Thamar quod ipsa virgo fuisset & incorrupta, quum haec ille prorsus nescisset, nihil igitur eis Chrysostomus hoc loco proderit ad infirmandum istud exemplum. **CAETERVM** quod non sit opus pluribus exemplis docere factum, quod fratres ita relictas fratrum, quum absque liberis decessissent acceperint, vel ex eo liquet in libro Ruth, asseritur eiusmodi morem & consuetudinem antiquitus fuisse, ut proxima

ut proximus de sanguine relicta cognati sui acciperet in conjugem, alioqui discalciaretur. Id quod in probrum & dedecus eius factum est, quod nolisset suscitare semen cognato suo.

PROHIBITIONES LEVITICAE

cas non esse vniuersaliter intelligendas.

NUNC IGITUR quum sit abunde monstratum legem illam Deuteronomicam praecipuam esse, non permissiuam solum, & quod de germano fratre, vel alio quouis qui tum superstes erat magis propinquo accipiendam simul, & clarissimis exemplis ostensa est ipsius legis executio, reliquum est ut de prohibitionibus Leviticis quibus aduersariis mordicus insistent aliquid dicamus. Ostendemus & has haudquaquam vniuersaliter intelligi debere, quae vniuersaliter enunciatae fuissent. Quam rem & agemus primum, auctorum testimoniis, quae sane possumus innumera proferre, quibus omnino fides maior adhibenda est quam nudis aduersariorum asseuerationibus.

AVGVSTINVS.

DIVVS imprimis Augusti, vir acerrimo ingenio, neque minori scripturarum eruditione de prohibitione Levitica differens, qua prohibetur frater uxorem fratris ducere docet eam triphariam intelligi posse, hoc est aut de viuo fratris uxore, aut de uxore quam ante repudiarat frater, aut de fratre qui decesserit absque liberis. Sed Augustinum ipsum audiamus quaestione. 61. super Leviticum.

PRIMVS SENSVS.

TURPITVDINEM, inquit, uxoris fratris tui non reuelabis. Turpitudine enim fratris tui est. Queritur vtrum hoc viuo fratre an mortuo sit prohibitum, & non parua quaestio est. Ecce primum sensum quem huic prohibitioni tribuit Augustinus. Et dicit haud parua esse quaestionem, an de viuo fratre

G fratre

fratre, an de mortuo prohibitio ista lata sit. Certe si non parua quaestio sit, oportet habeat plurimū ambigua. Neutrāq; partē posse faciliter oppugnari. Quare si quis tueri velit sensum hunc de viuo fratre, posset hoc ipsum inuincibiliter facere. Obicit nihilominus Augustinus pro contrario sensu, verumadmodum debiliter. Si dixerimus, inquit, de viui fratris vxore loquitā scripturam, vno generali praecepto, quo prohibetur homo ad vxorem accedere alienam, etiam hoc vtiq; continetur. Sed haec obiectio parum efficax est, quum inter easdem Leuiticas prohibitiones, quaedam peculiariter & nihilominus generaliter prohibita sunt. Exempli causa. Generalis quidem prohibitio est. Turpitudinē sororis tuæ, ex patre siue ex matre, quæ domi vel foris genita est, nō reuelabis. Quare nihil oberit illa obiectio. Sed istas obiectio- nes alibi pluribus confutauimus.

SECUNDVS SENSVS.

QVOCIRCA veniamus ad secundū sensum quē subdit vbi pro altera parte ratiocinat. Sed rursus, inquit, si fratre mortuo intellexerimus prohibitum esse ducere fratris vxorem, occurrit illud q̄ excitandi feminis causa, si ille sine liberis defunctus esset, iubet scriptura esse faciendum. Ac p̄ hoc collata ista prohibitione cum illa iussione ne inuicem aduersentur intelligenda est. Exceptio, idest nō licere cuiq; defuncti fratris vxorē ducere, si defunctus posteros dereliquit. Et alterum huius prohibitionis intellectum nempe q̄ prohibitio illa tantum se extendit ad vxorem defuncti fratris qui liberos post se reliquit.

TERTIVS SENSVS.

ADIICIT & his tertium sensum Augustinus cōtinēter subdens, Aut etiam istud esse prohibitū, ne liceret ducere fratris vxorē

fratris vxorem, etiam si à fratre viuo per repudium recessisset, hoc est q̄ non generaliter fraternæ coniugis nuptiæ prohibeantur, sed eius coniugis quæ pridem à fratre fuisset repudiata. In summa negat Augustinus hanc prohibitionem generaliter accipiendā esse.

QVANDO igitur nullus horū sensuū nobis aduersat palam est nihil officere nobis prohibitiones ipsas Leuiticas. Quin & hoc protestamur, nos arctari nolle ad aliquē vnum istorū sensuū, cum nullus eorū sit, qui nō defendi facile queat ab erudito quouis. Sicut enim Augustinus recensitis tribus modis, quib⁹ impia Faustī obiectio, cōtra genealogiā Christi dilui posset, dicit se nolle astringi ad aliquem vnum eorūdem. Sic & nos hoc loco protestamur, nolle nos coarctari, ad aliquē vnum istorū modorum, quibus limitatā ostendimus Leuiticā prohibitionē. Sed & quisquis aliquē istorū sensuū approbat, eū pro nra parte militare cōsemus. Nā is palā indicat prohibitiones Leuiticas vniuersaliter intelligi non debere. Quū igit̄ aliis autorib⁹ aliū placere sensum aduertamus, oēs in mediū pferem⁹, vt planē iuxta sentētias oīm p̄spiciū fiat Leuiticas prohibitiones haudquaq; generaliter intelligi debere.

RODVLPHVS FLAVIACENSIS.

PRIMUM illum ab Augustino sensum traditum Rodolphus Flauiacēsis vir in scripturis exercitatissim⁹, q̄ & p̄lixos in Leuiticū edidit Cōmētarios, nō semel approbat. Turpitudinem, inquit, vxoris fratris tui nō reuelabis, quia turpitudofratris tui est. Quod tamē de fratre viuēte intelligēdū est, cū lex alibi p̄cipiat. Si quis mortuus fuerit nō habens filios, vt ducat frater eius vxorem illius, & suscitet semen fratri suo. ECCE HIC profus affirmat de fratre viuo accipiendum. Rursum, Sororem, inquit, vxoris tuæ in pellicatum Cū illius

Illius non recipies, nec reuelabis turpitudinem eius adhuc illa viuente. Quod superius de duobus fratribus, ne vnā accipiant dum adiuuant vtrūq; hoc nunc de duobus præcipit fororibus, ne vni nubant vtrāq; viuente, nec duorum ergo fratrum, si primus defunctus fuerit vni mulieri, nec duarum fororum si prima obierit vni viro nuptias contradicit. Et hic planè docet particulā hanc viuo fratre subintelligēdam, quemadmodū & Moses de sorore vxoris dicit, ipsa viuente. **POST HAEC** subdit, Cum vxore proximi tui non coibis, nec seminis commixtione maculaberis. Cum cōsanguineis aut consanguineorum conjugibus, si coeat quis incestus dicitur, Cum vxore vero proximi adulterium. Sed de marito viuente hoc accipiendum est, Alioqui si mortuus fuerit vir mulieris, soluta est a lege viri. **HAEC** Rodolphus ille cap. quarto lib. decimotertio.

ET HIC ostendit, q̄ sicut in prohibitione vxoris proximi, subauditur ipso viuente, sic & in prohibitione vxoris fratris, subaudiri debet fratre viuente.

HVIC subscribit Petrus Blesensis Archidiacon⁹ vir eximie doctus & acerrimi iudicii, vbi de gradib⁹ affinitatis dixerit epistola. 116. tandem ita concludens. Sanè in primorum parētum conjugio, duæ tātum personæ præ raritate hominum, pater & mater videlicet a lege conjugali exempti sunt. Vbi dicitur, propter hoc relinquet homo patrem & matrē, & adhærebit vxori suæ. Id est nec patri filia nec matri filius matrimonialiter adhærebit. Processu tēporis excepit legislator matrem nouercam, sororem, neptē, amitam, materterā, vxorem patrui, nurum vxorem fratris, subaudi viuentis.

DRUTHMARVS.

CHRISTIANVS etiam Druthmarus cuius & ante
meminit

meminimus, in Euangelium Matthæi scribens ita dicit. Eam prohibitionem intelligi debere viuo fratre. Sic enim ait. Herodes enī tenuit Ioānē. Adduxit eū de deserto, vbi fuerat, & relegauit Macherōto in carcere, propter Herodiadē vxorē fratris sui, iā fuerat fratris sui, sed tunc nō erat: dicebat enim illi Ioannes. Non licet tibi habere eam, scilicet viuente fratre.

HUGO CARDINALIS.

HVC ACCEDIT & Hugo Cardinalis in Cōmentariis Matthæi, sic eiusdem Euangelistæ verba recensens. Dicebat enim illi Ioannes. Non licet tibi conuerso ad legem Iudæorum habere eam, fratre adhuc viuente, quia lex prohibet hoc Leuitici. 18. Turpitudinem vxoris fratris tui non reuelabis, sed frater superstes debebat suscitare semen fratri suo defuncto sine semine, Deuteronomii. 25. Vult igitur Hugo Cardinalis prohibitionē ipsam Leuiticā intelligi fratre viuo. **AUTOR GLOSSAE INTERLINEARIS.** **SEDET** autor glossæ Interlinearis in Matthæum super eisdem verbis. Nempe dicebat illi Ioannes. Non licet tibi habere eam, adiicit, fratre adhuc viuente, mortuo enim nō prohibebat lex. En fratre viuo lex Leuitica duxit illicitum vt q̄ vxorē sui fratris duceret. At mortuo fr̄e, non fuit illicitū, q̄ lex, vt ait, nō prohibebat. Quare neq; secūdū hūc phibitio illa Leuitica fuit generaliter accipiēda, sed spectatim fr̄e viuo.

ALEXANDER DE HALES.

HIS ASSENTITVR Alexāder Halensis qui propter iudicii sinceritatem, autor irrefragabilis appellatur. Is parte secūda, suæ summæ quæstione. 169. Membro quarto. quærit vtrum fuerit licitum tempore legis, q̄ duo fratres eandem acciperent. Et citat in vtrāq; partem scripturas, alteram q̄ non sit licitum ex Leuitici. 18. Turpitudinem vxoris fra-

C III tris tui

tris tui non reuelabis, quia turpitudine fratris tui est. Alteram quod liceat ex Deuteronomio .25. Si quis absque liberis mortuus esset, precipit dominus, ut frater defuncti uxorem eius accipiat. Tandemque respondit ad hunc modum. Dicendum est quod illud quod in lege dicitur, quod nullus accipiat uxorem fratris sui, intelligitur ipso viuente. Vna enim lex per aliam explanatur. **HÆC ALEXANDER.**

BONAVENTURA

CONSENTIT illi discipulus eius Bonauentura. 39. dist. 4. ar. 2. questio. quarta. qua querit de personarum illegitimitate. Vbi & respondet in hunc modum, dicendum quod illegitimitas personarum ad matrimonium est duplex, vna est secundum naturam, & institutionem diuinam, ut puta quod filius non contrahat cum matre, neque pater cum filia. Item quod alligatus uxori non ducat aliam, vel etiam in gradibus diuina lege prohibitis. Leuitici. 18. ut dicunt Iurisperiti. vbi prohibetur secundus gradus. Et hæc illegitimitas astringit fideles, & infideles. Et si in tali illegitimitate contrahitur matrimonium apud infideles, soluitur cum veniunt ad fidem. Quia ut dicit Ambrosius. Quod extra dei decretum factum est, non est putandum matrimonium, sed cum cognoscitur emendandum. Unde si Iudæus contrahat cum sorore in secundo gradu, ad fidem veniens ab ea separatur. Si autem contraxerit cum uxore fratris, quia hoc est in lege concessum minime separatur. Alia est illegitimitas ex constitutione ecclesie, ut sunt personae infra quartum gradum. Et hæc non arctat infideles.

EN AVDIS Lector quod illegitimitas in gradibus diuina lege prohibitis astringit fideles, & infideles. Neque istud simpliciter asserit, sed ut dicunt, inquit, Iurisperiti. Et quod Iudæus qui contraxit cum uxore fratris veniens ad ecclesiam non debet separari.

Seperan

Separandus tamen esset, si contractus iste continetur sub Leuiticis prohibitionibus. Quocirca manifestum est hoc autore nuptias fratris cum uxore fratris defuncti non esse diuino iure prohibitas. **SED ISTUD** apertius fiet ex postremi argumenti solutione. Sic enim obicit apud infideles. prophanum est uxorem fratris accipere in uxorem. Sed nouiter conuersus debet se fidelibus conformare. Ergo debet huiusmodi matrimonium reputari prophanum. Ad hanc objectionem ita respondet. Ad id quod obiicitur, quod prophanum est uxorem fratris ducere in uxorem vel etiam habere, dicendum quod hoc verum est propter ecclesie mandatum, quo quia iste non astringitur, non debet illud coniugium reputari prophanum. Unde iste ex quo venit ad fidem, alligatur ut amplius non contrahat contra ecclesie statutum. Si tamen contraxit non debet solui, nec tenetur dimittere, quia ad ipsum non se extendit institutio ecclesie. **HÆC Bonauentura.**
EX QVIBVS apertissimum est hunc sensisse nuptias cum uxore fratris defuncti, nequaquam fuisse diuino iure prohibitas.

IOANNES SCOTVS.

ADIICIT istis Ioannes Scotus acutissimus questionum exagitator, quod diuino iure, nulla prorsus affinitas, hoc est ratione affinitatis impediatur matrimonium. Nam in. 4. dist. 41. questio. de affinitate dicit, quod ratio cur affinitas simpliciter impediatur matrimonium, non est alia nisi statutum ecclesie, illegitimitatis affines. Ex quo dilucide consequitur, quod affinitas inter fratrem & uxorem fratris, nullum prestat impedimentum fratre mortuo. Quocirca neque prohibitio Leuitica iuxta Scotum quicquam obstat, quo minus defuncti fratris uxorem frater ducere queat. **PORRO** statutum ecclesie quum sit ab hominibus ordinatum, nemini dubium est, quum cum eo Pontifex valeat dispensare. Arbitratur itaque Scotus Mosaicam legem in hac re nihil

C iiii Christia

DE CAUSA MATRIMONII.

Christianos obligare, nisi quatenus esset à Christo corroborata, vel per ecclesiam de nouo instituta.

OBIECTIO QVAEDAM.

SED HIC IOANNI Scoto fortassis obiciēt, affinitatem quę est cuiq̃ cum nouerca sua. Nam cum ea sit vxor patris, non licebit filio contingere illam sibi. Vetat enim id Leuitica prohibitio dicens. Turpitudinem vxoris patris tui nō reuelabis. Et rursum in Deuteronomio scriptum est. Non accipiet homo vxorem patris sui, nec reuelabit operimētum eius. Ad hæc & Paulus Corinthium illum Sathanę tradidit, ad interitum carnis, q̃ vxore patris abusus fuisset. **AT HIC** Scotus facile respōdebit præceptum illud hodie vigorem suum seruare, non ratione affinitatis, quę contracta est inter filium & nouercam, sed ratione alterius præcepti, quo mandatur honor esse patri deserendus, dehonestat enim patrem quisquis abutitur eo vase quo pridem vsus fuerat pater, atq̃ ob istud non licet filio nouercam contingere, vel patre mortuo.

SED ET fortasse responderet illas prohibitiones intelligendas esse viuo patre. Nam ipso mortuo non rarum fuit apud alias nationes, vt filius nouercam duceret. Quare nec Paulus, si de mortuo patre fuisset loquutus, non dixisset talem abusum, nec inter gentes auditum fuisse.

Quum enim gentium complures nationes, quemadmodū historis proditum est, hanc vsurparint consuetudinē, vt patrum vxores ducerent, non affirmasset certe Paulus, talem abusum nec inter gentes auditum. Corinthius igitur ille, de quo loquitur Paulus, id flagitii patrauit, adhuc viuento patre, quemadmodum & Ruben fecisse traditur viuēte Iacob, & Absalon viuento Dauid. Sic enim ad Ruben Iacob mortu-

turus.

SERENISS. REGIS ANGLIAE. Fo .21.

turus dixit. Non crebas quia ascendisti cubile patris tui, & maculasti stratum eius. Et de Absalone quoq̃ scriptum est, q̃ iuxta consilium Achitophelis ingressus fuerat ad concubinas patris sui adhuc viuentis, neq̃ istud dicimus ex nostro capite. Verum Sedulius grauis autor in priorem epistolam ad Corinthios hoc testatur. Nam ipsum facin⁹ quod ille Corinthius cum nouerca sua perpetravit Sedulius aperte vocat adulteriū. At adulteriū nequaq̃ fit nisi viuento viro. Quos circa, viuo iam patre suo, Corinthius ille nouercam accepit, neq̃ Sedulius solus hoc dicit, verum etiam Petrus de Tharentasia, simul & Kilvarby super Commentariis eiusdem epistolę confirmant id ipsum dicentes, illum Corinthium eodē genere peccati peccasse, quo peccauit olim Rubē patriarcha. Quamobrem & patre viuo Corinthius ille nouercam accepit, sicut & Ruben viuento adhuc Iacob patre suo cubile patris sui ascendit. Sed quid autores huc cito, quandoquidem ipse Paulus suis ipsis verbis rem hanc testatur apertissime. Sic enim de Corinthio illo pariter & eius patre tradit. 2. ad Corint. 7. Scripsi vobis nō propter eum qui fecit iniuriam, nec propter eum qui passus est. Quibus verbis dilucidum est vtrunq̃ fuisse superstitem, & eum qui rapuit nouercam à patre, & patrem à quo rapta fuit quicq̃ tam insignem passus est iniuriam, palam igitur est, q̃ viuo patre Corinthius ille nouerca fuisset abusus. Quare nihil aduersum nos facit Paulus. Adde q̃ cum aliis gentibus, tum & Persis in morem fuit defunctis patribus nouercas ducere. Quam rem etiam præter historicos, Augustinus in quæstionibus Leuiticis testatur, dicens. De his ergo personis loqui videtur, quæ possent non habentes viros in matrimoniū conuenire, nisi lege prohiberentur, sicut fertur esse consuetudo.

C v Perfarū

PERSARVM. Quibus verbis Augustin⁹ insinuat, for-
 mias illas de quibus loquitur Moses, postq̄ viri carū mor-
 tui fuerint nubere posse, iuxta Persarū consuetudinem, si nō
 Mosaiica lege phiberent. Quocirca nec talis affinitas quicq̄
 impedit, nisi quatenus a Christo corroborata sit, vel per ec-
 clesiam de nouo instituta.

FRANCISCVS MARO.

POST SCOTVM, sequutus est Franciscus Maro,
 qui libro quarto Sententiarum dis. 41. quæstionem de Affi-
 nitate ventilans, num ea matrimoniū impediatur, pro vtraq̄
 parte scripturam producit, alteram ex Deuteronomi. 25. qua
 tenebatur, vt dicit, frater fratris vxorem iuxta legē accipere,
 In contrariam partem recenset ex verbis Baptistæ, Luce. 3.
 Coarguentis Herodem, q̄ sui fratris vxorem accepisset. Re-
 spondēs igitur ad quæstionē quattuor tēpora distinguit. Et
 dicit primum q̄ in linea transversali, tempore legis naturæ,
 nullum affinitas matrimonio præstitit impedimentū. Quā
 conclusionē probat exemplo Iudæ, qui Thamar dedit vxorē
 rem duobus filiis alteri post alterum. Addit insuper q̄ tēpo-
 re legis scriptę præcipiebatur, vt frater suscitaret semē fratris &
 accipiat eius vxorem. Tertio dicit, q̄ pro tempore primitiue
 ecclesiæ, non videat, quid affinitas impediatur, nimirum ideo,
 q̄ nondum fuerat aliquod ius posituum institutum.

POSTREMO dicit q̄ nunc adiectis in hac re p̄ ecclesiā
 prohibitionibus, affinitas omnino matrimoniū impediatur.

HACTENVS MARO.

CONVENIT igitur cū præceptore suo Ioāne Scoto,
 q̄ hoc tertio tempore nempe post institutionē ecclesiæ, solū
 affinitas impediatur, & non sub aliquo priorū. Quocirca mor-
 tui fratris vxorem fratri semper iuxta istos ducere licuit.

VVendels

VVENDELMVS IN SUPPLEMENTO.
 SVBSCRIBIT HIS autor supplementi Gabrielis,
 in quarto. 41. dist. quæstio .1. dubium istud proponens. An
 impedimētum affinitatis, sit de iure diuino, posituum, aut ec-
 clesiæ statuto. Cui respondet ad hunc modum. Affinitas est
 impedimentum matrimoni duntaxat ex ecclesiæ instituto,
 affines ad matrimonium in certis gradibus illegitimante.
 Ex quibus verbis aperte colligitur q̄ mortui fratris vxorē,
 fratri ducere non est diuino iure prohibitum.

ALBERTVS COGNOMEN-
to Magnus.

ALBERTVS insuper cognomento magnus, in Com-
 mentariis Marci. Vbi Ioannes Herodem reprehendit, q̄ ac-
 ceperit Herodiadē, vxorem Philippi fratris sui. Quia illam
 , inquit, adhuc viuente Philippo duxerat Herodes, quod se-
 cundū legē erat morte plectendū crimen, Deuteronomi. 22.
 Qui duxerit vxorem fratris sui, rem facit illicitam, vterq̄
 moriatur, post mortem quidem fratris, potuisset duxisse, vt
 semen fratri defuncto suscitaret, sicut dicitur Deuterono. 25.
 Ecce dicit licuisse Herodi post mortē Philippi fratris sui il-
 lam ducere. Quare cēsuit Albertus prohibitionē ipsam Le-
 uiticam, de non ducenda fratris vxore intelligendam esse fra-
 tre viuo. Porro super Matthæum rationem naturalem as-
 fert legis Deuteronomice, docens esse naturæ consentane-
 nam. Nam primo recensita lege Deuteronomica, subiicit
 rationem legis. Legis, inquit, ratio fuit distinctio hære-
 ditatum, & memoria patrum, quam in filiis voluit reman-
 nere dominus. Et ideo præcepit, vt suscitaretur semen fra-
 tris defuncto. Postea legem ipsam explicat. Si quis mor-
 tuus fuerit in hæreditate sua, non habens filium, vel filiam
 heredem,

DE CAUSA MATRIMONII

heredem, Sicut patet de filiabus Salphaad, Numeri. 27. quia per filiam potest suscitari nomen eius, sicut per filium ut ducatur frater eius non vterinus semper, sed propinquior genere sicut Ruth tertio de Booz qui duxit Ruth ut suscitaret semen fratri defuncto. Videtur ex modo loquendi significare, hoc quod dicunt naturales, quia quous semen adeo non sit efficax ad fecundandum, tamen est efficax ad alterandum qualitates matricis. Et ideo mulier ex secundo marito, generat saepe partum similem marito priori, si non magnum tempus interponatur inter viduationem primi, & concubitum secundi. Et hoc importat quando dicit suscitaret. Quia in se sopita qualitate matricem infecit, & ex secundo fecundante suscitatur, ut qualitates imprimat partui, quae ex ipso in matrice remanserunt, quous ipsum semen effluerit. Signum autem huius est, quod si leprosus coeat cum muliere, & si sanus cito post coeat cum eadem, sanus efficitur leprosus, eo quod matrix qualitatibus corrupti seminis infecta sit, Hoc à patribus ante legem seruabatur. Vnde Gene. 38. Filii Iudae acceperunt successive Thamar, ut vnus alteri semen suscitaret.

HAEC ALBERTVS.

IN QVIBVS verbis docentur, quae non parum ad institutum nostrum faciunt, Hoc est tam ratio legis quam exempla de filiabus Salphaad, & de Booz ac Ruth, atque de filiis Iudae & Thamar. Quodque lex Deuteronomica diu ante Moysen obseruabatur. Et quod eadem non solum de fratre vterino, sed etiam de quolibet propinquiori sanguine debeat intelligi. **POSTREMO** quod lex ipsa natura consentanea sit, ut pluribus argumentis ibi declarat. Et eadem apertius in Lucam explicat ubi rem eandem tractat.

QVAMOBRM & iuxta praedictos autores omnes
nullum

SERENISS. REGIS ANGLIAE. Fo. 23.

nullum fuit diuini iuris impedimentum in matrimonio isto de quo iam agimus, sed humani iuris duntaxat, cum quo, contra quamuis difficultatem Pontifici licuit dispensare.

SED IAM ad alterum Augustini sensum accedamus. Vbi nec desunt autores plurimi, qui sensum ipsum comprobant. Nempe quod Leuiticae prohibitiones, haud quamquam extendantur ad uxorem fratris absque liberis mortui.

IOANNES CHRYSOSTOMVS.

ET HIC Chrysostomus imprimis occurrit qui super Matthaeum ita scribit. Quoniam multos opinor, criminis causam vnde caedes aborta est ignorare, opere precium duco, id nunc dicere, ut legum latoris prudentiam videatis. Quae nam erat ergo prisca illa lex, quam Herodes conculcabat & Ioannes violabatur? Si quis absque liberis obierit, fratri eius vxor sua detur. An quoniam nullo solatio mors mitigabatur, & pro vita omnia facere licebat. Lex promulgata fuit ut frater viuens mortui fratris uxorem ducat, & foetus inde procreatus defuncti nomine appellaretur, ne domus scilicet illius omnino corrueret. Nisi enim liberos defunctus reliquisset, quae res maxime mortis consolatio est, intollerabilis luctus, atque inextinguibilis fuisset. Idcirco tale solamen conditor legum excogitauit, & nasciturum eius nomine vocari praecipit, Cum vero liberi erant defuncti nullo modo tale matrimonium procedebat. Sed cur nam ita inquit? Nam si alii uxorem defuncti ducere licebat, nonne multo magis fratri? minime. Voluit enim latius affinitates euagari, ut multis modis inter se hoies vincerentur. Quare igitur non alius esse, quam frater, sine liberis defuncti uxorem ducebat, quia eo pacto nequaquam defuncti foetus putaretur. Nunc autem si frater generaret, probabilis animos hominum occuparet cautio, quamuis & alioquin
nulla

DE CAUSA MATRIMONII

nulla necessitate alius vrgebatur defuncti domum restituere; quod a fratre iure ppinquitatis postulabatur. Quoniam igitur Herodes vxorē fratris, cuius filia viuebat, duxit, hac de causa Ioannes criminatur.

HIC HABES Lector ex Chryostomi sententia cur Ioannes criminatur Herodē, nimirū ideo, q̄ quum Philippus frater eius prolem reliquisset. Herodes tamen illius accepisset vxorem, nō autē fuisset eū criminatus, si prolem nullam reliquisset. Putabat enim Chryostomus Philippū tūc fuisse mortuum. Atq̄ ob id si prolem nullam habuisset, bene licuisset Herodī vt duceret vxorem ipsius, neq̄ Leuiticam prohibitionem quicq̄ obstetisse.

HABES etiā q̄ lex Deuteronomica fuisset instituta i solatium mortis, vt p̄ eā esset mori spes p̄petuādī noīs & familie.

THOMAS AQUINAS.

SVBSCRIBIT illi diuus Thomas nā in prima secunda. Postq̄ vniuersam legē veterē in moralia, ceremonialia, iudicialiaq̄ diuiserit, atq̄ de moralib⁹ & ceremonialibus copiose differuerit, veniens tandē ad iudicialia quæst. 105. ar. 4. Querit an lex vetus, iudicialia p̄cepta cōuenienter tradiderit circa res domesticas? Vbi inter cetera argumēta septimo loco sic ratiocinat̄. Dominus in vxoribus ducendis, quosdam cōsanguinitatis & affinitatis gradus p̄cepit esse vitandos, vt patet Leuitici. 18. Inconuenienter igitur mandatur Deuteronomi. 25. Quod si aliquis esset mortuus absq̄ liberis, vxorem ipsius frater eius acciperet.

HVIC ARGUMENTO postea respōdens, ita subdit. Ad septimum dicendū, q̄ sicut Chryostomus dicit sup̄ Mattheū. Quia inmitigabile malū erat mors apud Iudeos, qui oīa pro præsenti vita faciebāt, ideo statutum fuit, vt defuncto

SERENISS. REGIS ANGLIAE. Fo. 24.

functo filius nasceret̄ ex fratre, quod erat quēdā mortis mitigatio, non autē alius q̄ frater aut ppinquus iubebatur accipere vxorem defuncti. Quia non ita crederetur is, qui ex tali cōiunctione erat nasciturus esse eius filius q̄ obiit. Et rursus extraneus, non ita haberet necessitatē statuere domū eius qui obierat sicut frater, cui etiā ex cognatione hoc iustum fuerat.

HACTENVS ipse Thomas.

VBI VIDES Lector q̄ ex ipso Chryostomo rationē & causam recēset diuus Thomas, cur Leuitica phibitio ne utiq̄ extēdatur ad vxorē fratris absq̄ liberis defuncti. Sed talis defuncti frater iubetur vxorem accipere, nimirum ob mitigandū mortis malum, vt videlicet ita moriturus nonnullā haberet spem perpetuandi sui nominis & familie.

NICOLAUS DE LYRA.

NICOLAUS etiam de Lyra bibliorū interpres, & in scripturis Iudæorū apprime peritus recensens Leuiticā prohibitionem subdit. Excipitur tamē casus, scilicet quādo frater moritur absq̄ liberis. Tunc enim frater viuens, non solū potest eā accipere in vxorem, sed etiā tenetur eam accipere.

HAEC LYRANVS.

EX QVIBVS verbis dilucidū est hūc sensisse phibitionē ipsam Leuiticā haudquaq̄ vniuersaliter accipiedā esse.

CARDINALIS DE TURRE CREMATA.

IOANNES etiam de Turre cremata super Decretis. 35. quæst. 2. & 3. Vbi de consanguinitatis & affinitatis gradibus differit, proponit hanc quæstionem. Vtrum Papa possit dispensare in gradibus cōsanguinitatis diuina lege prohibitis, talem facit obiectionem extra de diuor. cap. Deus. Papa concedit conuersis illius gentis ob infirmitatem eorum, vt matrimonii cōtractis cum relictis fratrum vtatur. Sed matrimonium

DE CAUSA MATRIMONII

nium cū vxore fratris est diuina lege prohibitum. Ergo, &c.
R E S P O N D I T huic obiectioni dicens, q̄ in casu in quo mortuus frater fuisset sine prole, non erat prohibitum lege diuina q̄ mortuo illo frater eius cōtraheret cum relicta. Et ideo Papa non proprie dispensat, sed præcipit siue cōsentit q̄ in casu illo, quo non erat prohibitū maneat. Vnde ait. Si cum fratribus decedentibus sine prole, vt semen defuncti iuxta legem Mosaicam suscitarent cum talibus cōtraxerunt. **H A E C** ibi. **S E N T I T** itaq; Cardinalis non esse diuino iure prohibitum, vt frater vxorem fratris absq; liberis mortui coniugio sibi copulet.

INNOCENTIVS TERTIVS.

INNOCENTIVS itidem tertius autor eiusdem Decretalis, Deus qui ecclesiam. Si cum ea Decretali contuleris aliam extra de restitutione spoliatorum .cap. litteras, manifeste conuincitur eiusdem opinionis esse, videlicet cum vxore fratris absq; liberis mortui, nō esse diuino iure prohibitas. Nā in cap. litteras, planē testatur Papam non posse dispensare cū his quæ diuino iure sunt prohibita. Hic autem in cap. Deus. ostēdit Papam posse dispensare cum nuptiis fratris. Vbi frater absq; liberis decesserit. Quare necesse est, aut q̄ sibi cōtradicat, aut q̄ sentiat hmōi nuptias nō esse vetitas diuino iure.

ANTONIUS DE ROSELLIS.

CORROBORAT hoc ipsum Antonius de Rosellis in eo opere quo potestati Pontificis pro virili detrahit. Nam post multa sic tandem concludit. Ex quibus, inquit, concludo q̄ in casibus lege diuina prohibitis in matrimonio ecclesia non dispensat. Et ita dixit expresse textus in dicto cap. litteras de resti. spoli. & expositiones q̄ nō oporteat vel nō expedit positę p̄ glo. in dicto cap. litteras sunt falsę. Et hæc sufficiant

ciant de hoc dubio. Ex istis infertur q̄ Papa posset dispensare, vt frater relictam fratris vxorem acciperet, quando frater decessisset sine sobole, quia talis coniunctio iure diuino erat permissa. Et de hoc est casus in cap. si. de diuorcis. Vbi Papa dispensat cum infideli conuerso, vt retineat vxorem quondam fratris defuncti sine sobole, vt ibi. **H I C** cernis Lector q̄ ex conferentia duarum illarum Decretalium, nempe, litteras, & Deus qui ecclesiam. Antonius infert q̄ Papa possit dispensare cum nuptiis fratris, vbi frater absq; liberis decesserit, nec istud esse contra ius diuinum.

PETRVS COMMESTOR.

PETRVS etiam Commestor, quem & magistrum historiarum vocant, in historia super Leuiticum cap. 24. prohibitiones Leuiticas recensens, Quum ad fratris vxorem venerit, dicit eam habere determinationē, cuius verba subiiciam. In primorum quidem parentum coniugio propter hominum raritatē, solum duas personas exclusit, dominus a coniugio dicēs. Propter hoc reliquet homo patrem & matrem, idest, nec filius matri, nec patri filia copulabitur. Sub lege verō plures excepit, quæ sunt ferē .12. Mater, nouerca, soror, neptis, amita, matertera, vxor patris, nurus, vxor fratris: sed hæc determinationem recipit.

P O R R O determinationem quam dicit recipere, posuit in margine, nimirum hanc, Si quis habēs vxorem mortuus fuerit, non suscepta inde prole, frater eius duxit eam, & inde fratri defuncto semen suscitauit.

D I L V G I D V M igitur est ex hoc autore, q̄ phibitio Leuitica limitanda sit pro vxore fratris absq; liberis mortui.

VINCENTIVS BELVACENSIS.

VINCENTIVS præterea scribēs historiam Euangelicam

licam concordat cum Petro Comnestore eiusque dictū com-
probat, ut nihil opus fuerit illius hoc loco verba citare, quan-
doquidem per omnia conuenit cum Petro. Quod si præter
rea cunctos recentiores huc citare uolero, qui profus ne-
gant prohibitiones Leuiticas ad uxorem fratris, qui sine li-
beris defunctus est extendi, magnū certe volumē excuderē.
SED QUID recentiores huc afferre necesse fuerit,
quum nemo veterum sit, quos ante produximus pro Deu-
teronomica legis intellectu, qui non astipulabitur instituto
nostro. Nam cum ipsi fateantur, legem illam vere præceptū
esse, & de germano fratre intelligendum, si quisque huiusmodi
superstes sit necessario cōsequitur, quod ad eum prohibitio Le-
uitica neutiquam extendatur, quandoquidem altera alteri mani-
feste cōtradicit, nam planè cōtradictum. Nullus accipiat uxo-
rem sui fratris. Et uxorem fratris absque liberis defuncti fra-
ter accipiet. Quamobrē & Iulius Africanus, Hilarius, Ori-
genes, Isichius, Ioannes Damascenus, Chrysostomus, Euse-
bius, Tertullianus, Iuuenius, Ambrosius, Augustinus, Ro-
dolphus Flautacensis, Iosephus, Rabbi Moses Egypcius, Ly-
ranus, Alphonfus, Hieronymus: & si quis alius repertus fue-
rit, qui cum eisdem sentiat à nostra parte stabunt.

ET HACTENVS pro secundo sensu Leuiticæ pro-
hibitionis, quam attulit Augustinus.

DE TERTIO SENSV.

TERTIVM verò sensum haud facile reperio quemque, qui
sequitur præter admodum paucos. Hugo tamen Cardinalis enar-
rans Leuiticam prohibitionem, dicit eam posse intelligi, de uxore fra-
tris uiuentis, quam ipse prius repudiavit. Nā eam non licebat, ut ait,
alteri fratri nubere. Et sanè quum hoc alias in lege prohibitum
fuisse, quod non uidet & hunc sensum à quis defendi facile posse?

Simili-

SIMILITER & Iacobus de Lusanna, ordinis prædi-
catorii prohibitionem Leuiticam. 18. cap. explanans dicit eam
posse intelligi, vel de uxore fratris mortui, qui posteros an-
te suscitauit & reliquit, vel de uxore fratris uiuentis, qui prius
illi dedit libellum repudii. Nam aliquis, ut inquit, forte cre-
deret, id fuisse licitum, quod tamen in lege prohibetur. Sed
& similem prohibitionem quæ traditur cap. 20. excutiens di-
cit. Contrarium huius habetur Deuteronomii. 25. quod scilicet
frater debet suscitare semen fratris sui. Dicendum quod talē con-
iunctionem phibet causa libidinis. Mat. 6. Non licet tibi habere
uxorē fratris tui. Sed ibi præcipit lege cognationis, id est, causa
prolis, sicut Booz accepit Ruth, lege cognationis. Item hic
prohibet ducere uxorē fratris uiuentis, & semen relinquētis,
vel eam, quam repudiavit. Ibi de fratre mortuo non habete prole.
LINGOLNIENSIS quoque super Leuiticū eandem
affert expositionem, dicens, quod intelligi potest de uxore fratris
uiuentis, qui prius illi dedit libellum repudii. Liqueat igitur
autores, quemcumque trium dictorum sensum cōprobent, in hoc
consentire, quod Leuiticæ prohibitiones limitandæ sunt, & ad pe-
culiarem aliquem sensum interpretandæ. Quamobrē & à
nra parte stant omnes ante numerati, nobiscumque cōstanter afferunt
prohibitiones Leuiticas haudquaquam uniuersaliter intelligendæ esse.

QUARTVM.

QVOD prohibitio ipsa Leuitica sit iudicialis.
POTEST ut diximus prohibitio Leuitica tripharia limita-
tari, hoc est vel uiuo fratre, vel absque liberis mortuo, vel de repu-
diata. Sed quia pauci sunt, qui tertiam istam limitationem se-
quuntur, de duobus prioribus erit sermo. Si Leuitica igitur
prohibitio uiuo fratre intelligatur, nemo negare potest quin
sit moralis. Sin mortuo fratre absque liberis, planè iudicialis est.

D u Nam

Nam fieri non potest, quin sicut præceptum de accipienda fratris vxore, absq; liberis mortui, sit mere iudiciale, ita et prohibitio cōtraria erit mere iudicialis. Sicut enim, accipere fratris coniugem absq; liberis mortui, neutiq; repugnat iuri naturæ, vti mox docebimus, ita neq; mortui fratris coniugem, relictis liberis accipere, iure naturæ prohibitum est. Et profecto necessum erit vtrunq; non diuersi, sed eiusdem esse iuris. Paucis ergo docebimus præceptum illud ad honestatē naturæ pertinere. Quo facto colliquescet apertius & prohibitionem ipsam, haudquaq; esse contra ius naturæ. Quum enim præceptum ipsum de ducenda vxore fratris absq; liberis mortui, præceptum dei sit. Deus nihil præcipiat q̄ natura sit inhonestum, planè consequitur hoc præceptū haudquaq; esse contra meram honestatem naturæ. Minorem huius rationis ita firmabo. Scriptum est Ecclesia. 15. Nemini mādauit deus impie agere, At impium est, quicquid suapte natura est inhonestum. Quare cum hoc præceperit deus lege publicus lata, & vni populo satis ingenti, nequaq; est suapte natura inhonestum.

AD HAEC Hieronymus in prologo super Oseam ita scribit. Nos dicimus nihil præcipit deus nisi honestū, nec iubendo turpia facit honesta, quæ turpia sunt. Sed scimus nihil deum velle, nisi quod honestum est. Ecce q̄ dilucide Hieronymus asseuerat, deum nihil præcepisse nisi quod honestum est. Quamobrem & cum deum hoc iussisse clarissimum sit, non solum ex scripturis, verumetiam ex tot non contēendis autoribus, ex his efficacissime colligitur, id honestati naturæ nihil aduersari.

PRAETEREA si frater vxorem fratris p̄mortui ducere, suapte natura sit inhonestum, consequitur vt sit etiam de se mas

se malum. At deus vt ait Augustinus non est autor mali, quare non potuit istud præcepisse deus, quum sit de se malum. **HIS ACCEDIT** q̄ quicquid de se malum est, non potest vllis circumstantiis fieri bonum. At bonum & meritum fuit, ac premio dignū vxorē fratris ducere absq; liberis defuncti, propter hūc finem, vt suscitaret semē fratri suo. Ergo cum hoc sine fuerit bene circūstantionatū, & bonum euasit, nunq; fuit antea de se malum, nec suapte natura inhonestum. Quamobrem nec Leuitica prohibitio, siquidem, istud vetuisset, potuit esse moralis prohibitio.

EXTANT igitur complures autores, qui prohibitionē ipsam Leuiticam affirmant esse iudiciale solum, & hodie neutiq; obligare Christianos, nisi quaten⁹ per ecclesiam de nouo sit restaurata. Cuius opinionis etiam est is, qui supplementum Gabrielis edidit.

V VENDELINVS STAMBACHVS.

V VENDELINVS in supplemento Gabrielis, sectator Scoti, dist. 4r. 4. quæstio. 1. dissoluens quandam obiectio nem, quæ fieri potest, ita subdens. Quod autem de iure diuino esse dicitur, quia i scriptura habetur, est improprie dictū, vt videtur. Habetur quidem in lege diuina non morali, sed iudiciali. Ideo hodie non ligat nisi per nouam institutionem ecclesiæ, quæ potest dici de iure diuino, alludenter vel exemplate. Quia & ecclesiæ constitutio exemplata est in lege Mo saica, & alludit eidem. Hodie verò iudicialia, vt talia nō ligāt, nisi per nouam institutionem. Et quia non habetur in lege euangelica aliqua noua prohibitio à Christo facta, respiciens obligatorie affinitatis gradus, nec cōfirmatio explicita prohibitiue, cōstitutionis Mo saicæ à Christo in lege noua euangelica. Ideo non videtur quomodo sit obligatorie & pro-

D iii prie

præ de lege diuina per consequens, nec Papæ potestate quo ad dispensationis beneficium sublata.

THOMAS

SED NE futilem quis hanc opinionem arbitretur, ostēdemus eam, compluribus autorum testimoniis esse roboratam. Nam is, quem theologiæ florem eruditissimi vocant. Thomas inquam Aquinas, eas prohibitiones inter iudicialia deputat, quemadmodum & nos ante memorauimus. Et Cardinalis Caietanus, eiusdem Thomæ vigilantissimus excussor, ipsum passum explanat. Sic enim enarrans quæstionem dicit. Ad objectionem demum tertio loco allatam, ex prohibitione personarum proximarum per præcepta diuinæ legis iam dictum est, quod præcepta illa, quæ ad tot personarum inhabitationem, sunt iudicialia, non moralia simpliciter, sed secundum quid, sed quantum ad naturalem reuerentiam per accidens, Moses tangit in reliquis personis non violandam, ex naturali coitus turpitudine. Et ideo hodie non ligant, nisi quatenus ab Ecclesia sunt assumpta. Et propterea potest Papa dispensare cum omnibus personis coniunctis, nisi cum matre & patre, ut matrimonium contrahant. Et hoc autor, ex autoritate Augustini insinuat, in littera dicendo, quod coniunctio fratrum & sororū, non natura, sed religione prohibete facta est damnabilis. **HAEC CAIETANVS** in explanatione Thomæ.

THOMAS ETIAM de Argentina dist. 40. quartus, confirmat hoc ipsum ad hunc modum. Conclusio secunda est, quod homines non baptizati, extra Christianam fidem degentes, possunt contrahere matrimonium intra gradum Christianis prohibentem, quia tales vel sunt Iudei innitentes legi à domino date per Moysen, vel sunt gentiles innitentes legi naturæ, Si sunt Iudei tunc possunt

possunt contrahere in 3. & 4. gradu. ut patet Leuitici 18. cap. ubi solum per legem ipsis datam prohibentur in primo & secundo gradu. Si gentiles solummodo innitentes legi naturæ, tunc matrimonium contrahunt in secundo gradu. Quia quæuis lex positiua scripta hoc prohibeat, tamen lex naturæ hoc non videtur prohibere. Quod bene patuit in antiquis patribus, qui legem Moysaicam præcesserunt. Nam Sara uxor Abraham, fuit soror sua ex parte patris. Et Lya uxor Iacob, fuit consobrina sua, quum fuerit filia Laban, qui fuit frater Rebeccæ, matris illius Iacob. **ECCĒ** Thomas iste vocat leges Leuiticas, leges positiuas duntaxat. Nam eiusmodi secundum eum sunt omnes leges Moysaicæ, quæ de iure naturæ non habent. Et propter hoc exempla duo proponit, alterum Abrahamæ, qui propriam sororem duxerat. Quod tamen lege diuina fuisset prohibitum, non tamen lege naturæ, alterum de Iacob, qui duas pariter sorores duxerat coniuges. Id quod tamen lege diuina prohibuisset, non ita lege naturæ. Quare, licet istas prohibitiones fateatur esse diuinæ legis, tamen, quia non etiam lege naturæ firmantur, ideo iuxta ista per moralibus præceptis, neutiquam habendæ sunt.

SEQVITVR autem in eadem questione. Præterea si Iudei vel gentiles intra prædictos gradus, non habet verum matrimonium, tunc posito quod si aliqui infra prædictos gradus copulati, ad fidem Christianam conuerterent, ecclesia non patere eos esse coniunctos. Sed consequens est falsum, igitur & antecedens, Consequētia patet. Quia in his, qui ad fidem conuertuntur, ecclesia non patitur adulterina coniugia. Sed falsitas consequētis euidenter habetur, extra, de consensu & affinitate, de infidelibus, ubi dicit Innocentius, quod matrimonium secundum legem veterem, infra gradum consanguinitatis contractum post baptismum, non est separandum. Et idem patet, extra, de diuor. ca. Gaudemus, & ca. Deus qui ecclesiam. **Hæc Argentinensis.**

D III Ex his

EX HIS item verbis docet prohibitiones ipsas Leuiticas, nō iam obligatorias esse, nisi quatenus per ecclesiam institutę sint. Atq; istud, vt cernis Lector, idem nonnullis Decretalibus corroborat. Sed & postea respondens ad argumentum in oppositum, ita subdit. Etiam consanguinitas in gradibus prędictis non impedit matrimonium per se, sed solū ratione statuti ecclesię, vel legis Mosaicę. Nam secundum legem nature proles non prohibetur contrahere, nisi cū stipte, sicut dicūt aliqui magni doctores. Quia cōtra omne dictamen rectę rationis semp fuit, q̄ filia esset vxor patris, vel filius esset maritus matris. Et ideo filię Loth peccauerunt cōtra legem nature, quando patri suo se supposuerunt. Sed Abraham non peccauit, quando sororem suam duxit, non enim peccauit contra legem scriptam, quia nondum erat lex scripta, quę hoc postea prohibuit, vt patet Leuitici. 18. Nec etiam putandum est, q̄ vir tantę perfectionis contra legem nature peccauerit. Quod tamen vtq; fecisset, si accipere sororem in vxorem, contra legem nature fuisset, quod sicut ipsemet fatetur, Genesis. 20. Sara vxor sua fuit, soror sua, filia patris sui. HÆC Argentinensis ille.

VBI ET AVDIS Lector, q̄ cōsanguinitas in gradibus prędictis non impedit matrimonium, nisi ratione prohibitionis ecclesię. Et q̄ magni doctores hoc affirmant, de quibus & nos postea memorabimus. Pręter hęc q̄ solę nuptię filii cum matre, seu patris cum filia sunt prohibitę iure nature. Quod insuper Abraham ducendo sororem non peccauit, neq; id fuisse contra legem nature, Porro q̄ Sara vere soror Abraham fuisset ex eodem patre, licet non ex eadem matre, non modo complures autores testantur, verum etiam ipsa scripturę sacre verba. Sic enim Abraham dixisse legitur.

legimus. Vere soror mea est, filia patris mei, & non filia matris meę. Super quibus verbis Hieronymus dicit. Quia in hebreo sic habetur, & magis sonat q̄ soror Abraham fuerit. In excusatione eius dicimus, necdum illo tempore tales nuptias fuisse prohibitās. Scriptura certe nō potuit apertius loqui, quum expressisset Saram, sorore Abraham fuisse ex eodem patre, sed diuersa tamen matre. Sed & magister historiarum hoc ipsum affirmat super Genesim, et autor etiam communis glossę ibidem.

FRANCISCVS insuper Maronis eisdem subscribit locum ipsum Genesios enarrans.

EVCHERIVS qui etiam Lugdunensis, Archiepiscopus in libello, quem scripsit de quęstionib; difficultibus, testatur eandem rem ita se habere.

MOSES.

SED QUID VEL huius vel illius Thomę sententiam affero? quando Moses ipse non semel in ipso cap. Leuitici. 18. narrat quędam ibi iudicialia fuisse tradita. Constat equidem apud sacre theologię non imperitos in lege, nec omnia moralia fuisse pręcepta, sed iudicialia quoq; & ceremonialia. Nam de tribus istis haud raro Moses meminit. Sic enim scribit Deuteronomii sexto. Hęc sunt pręcepta ceremonię, atq; iudicia, nimirum per pręcepta intelligens ipsa moralia, non vtq; generaliter vocem illam accipiens, sed ita solum, vt morale distinguitur contra ceremoniale & iudiciale. Nam per ceremonias haud dubie, ceremonialia, & per iudicia, iudicialia Moses voluit intelligi. Quum igitur in ipso cap. Leuitici. 18. palam affirmet ibi iudicia quędam esse tradita, necessum est, iudicialia nonnulla sint in ipso cap. recensita, dicit enim, Ex psona dei facietis iudicia mea. Et rursum

Dv custodite

custodite leges meas, atque iudicia. Et in eodem item. Custodite legitima mea, atque iudicia. Quamobrem & manifestum est, Moysen in hoc cap. quaedam iudicialia tradidisse. Atqui certum est, in toto illo cap. non alias prohibitiones magis iudiciales dici posse quam eas, quae de uxore fratris, & sorore uxoris latae sunt. Quocirca pro iudicialibus, & haec potissimum habendae sunt.

PAVLVS BVRGENSIS
EPISCOPVS.

PAVLVS ERGO BVRGENSIS Episcopus, vir in lege Mosalica doctissimus, dicit non omnia praecipua legis Mosalicae indispensabilia esse, neque perpetuo duratura, sed tantum ea, quae sunt de lege naturae, quae & vocat moralia praecipua. Propter quod & duplicem normam in scrutinio scripturarum tradit, quo dinosci potest quodnam praecipuum legis Mosalicae morale fuerit, & quod non. Quorum prius est. Quicquid praecipuorum recte deducitur ex primis principis iuris naturalis, id morale praecipuum est, & ad ius naturale pertinens. Verum non sufficit, ut multis & ambagiosis consequutionibus ita deducatur. Nam sic omnia praecipua siue iudicialia, siue ceremonialia, erunt moralia. Quia Moyses in his praecipuendis ratione quadam naturali usus est, neque quicquam a dictamine rationis alienum instituit, sed quod moribus utentium bonis inseruiebat. Verum non omnia talia sunt praecipua moralia, si morale accipiatur ut distinguitur contra ceremoniale & iudiciale.

NORMA IGITUR VNA est iuxta Burgensem, qua dinoscitur praecipuum aliquod esse hoc modo morale. Si quid ex primis ipsis principis iuris naturalis brevissime

uissime deducatur: altera norma est, qua potest cognosci praecipuum non esse de lege naturae, neque proinde morale; nempe si ante legis dationem indifferens erat, an sic vel aliter fieri debuisset. Nam quod potuit indifferenter, bene & male fieri, id non fuit morale, neque de lege naturae. Et affert exemplum de duabus sororibus, coniunctis vni viro matrimonialiter, prout Iacob legitur habuisse, Genesi. vigesimo nono, quod postea prohibitum fuit in lege Mosalica, ut habetur in Leuitico. Et de huiusmodi dicit manifestum esse, talia non esse de iure naturae. Neutro igitur istorum modorum colligi potest, omnes prohibitiones Leuitici esse morales, praesertim eas, quae ad affinitatem spectant. Neque enim ex principis primis iuris naturalis recte deducuntur. Sed & ea, quae per eas vetita sunt, erant indifferencia ante legis dationem. Nam electissimi quidam viri (priusquam legem tulisset Moyses) intra gradus, qui videntur ab eodem Mose prohibiti, uxores duxerant. Sicut Abraham & Iacob, & alii nonnulli. Nam Abraham sororem suam habuit uxorem. Et Iacob item sorores duas habuit in coniuges. Quare palam est, nec omnes prohibitiones istas morales esse, neque perpetuas, sed tantum huiusmodi, quae si non prohibita fuissent, bene licuissent omnibus. Nam eius conditionis sunt, quae ante legis dationem erant indifferentes, & potuerunt sic & aliter fieri. Quamobrem & mobilia sunt, & non eundem tenorem perpetuo seruantia.

HUGO VICTORINVS.
CONFIRMAT illius sententiam Hugo de sancto Victore. Nam is affirmat, duplicia fuisse veteris legis praecipua, alia mobilia, alia immobilia. Mobilia vocat ea, quae ex dispensatione ad tempus sunt ordinata. Immobilia vero sunt, quae

quæ ex natura veniunt, & vel ita mala sunt, vt nullo tempore sine culpa fieri possunt, vel ita bona, vt nullo tempore sine culpa possint dimitti. Quare secundū huius sententiam, quæ sunt de lege nature ea sunt immobilia, hoc est, vel semp̄ bona, vel semper mala, nunquā indifferentia, vt possent aliquando bene fieri, aliquando minime.

AVGVSTINVS.

DIVVS Augustinus vtrunquē corroborat, hoc est tam Paulum quā Hugonem, Nam in opere, quod ædidiit contra duas epistolas Phelgiani ad Bonifacium libro tertio cap. 4. sic ait, Cetera verō quæ ad pietatem, bonosque mores pertinentia, non ad aliquam significationem vlla interpretatione referenda. Sed profus vt sunt dicta facienda sunt. Profecto illam dei legem, non solum illi tunc populo, verumetiam nūc nobis ad instituendam vitam recte, necessariam nemo dubitauit. **HÆC** Augustinus.

TALIA IGITVR quæ protinus vt dicta sunt noscuntur esse facienda, non Iudeos modo, verumetiam Christianos omnes ligant, quia perpetua sunt & immobilia, nec poterunt vnquā bene fieri. Quum Abraham, & Iacob, & alii complures contra prohibitiones Leuiticas, vt multi cēsent uxores duxerint, palām est illas prohibitiones non esse ppetuas, neque morales, hoc est iure nature stabiles et immobiles.

THOMAS AQUINAS.

THOMAS igitur Aquinas ex auctoritate Augustini dicit quod commixtio fratrum & sororum, nō natura, sed religione prohibente facta est damnabilis. Et in hoc propemodū omnes disputatores conueniunt, quod ab initio tantum iure nature prohibita fuissent contugia, patris cū filia, & matris cū filio; Nam horum, vt inquit, concubitus natura vetat vt debitum,

debitum, & tanquā re ipsa profus abominādum. Ceteri vero gradus non ex re ipsa mali sunt, sed tanquā extrinseca quadam consideratione prohibiti. Quemadmodum & Moses, haud raro quædam vocat execranda, pariter & abominabilia, quæ de seipsis nequaquā talia sunt, sed tantū quia prohibita.

HUGO DE SANCTO VICTORE.

SED AVDI Lector quā luculenter hoc ipsum testatur Hugo Victorinus. Nam is discrimen statuens, inter eas nuptias, quæ iure nature, & quæ iure positiuo utebantur dicit. Prima institutio duas tantum personas, idest patrē & matrem à contractu matrimonii exceptit. Vbi hominem vt adherere posset vxori suæ, patrem & matrem relicturū esse, asseruit dicens. Et adheret suæ. Manifestum est autem quod nō requiruntur ad hoc, qui reliquuntur propter hoc. Has ergo duas personas solas prima institutio exceptit. In ceteris omnibus nullam vlli ad sacramentum coniugii fœderandū prohibuit.

Venit postea secunda institutio, quæ per legem facta est. Et exceptit personas quasdam alias, siue ad decorem nature, siue pudicitie augmētum: Et tunc cœpit esse ex prohibitione illicitum, quod fuerat ex natura concessum. Hastenus Hugo.

HIERONYMVS ET AVGVSTINVS.

DIDICIT ISTVD Hugo, nimirum ex prioribus patribus, neque enim ignorauit, quem in modum Hieronymus & Augustinus excusarunt Abraham & Iacob. Duxit equidem Abraham sororem suam in vxorem, quemadmodum Gene. 20. traditum est. Nam cum Abimelech illum redarguisset, quod simulatione quadam prætexuisset, Sarā fuisse sibi sororem, is respōdit inquitens. Vere soror mea est, filia patris mei est, & non filia matris meæ, & duxi eam vxorem, nihil certe potuit apertius dici. Propter quod & diuus Hieronymus

nymus expendens ipsa verba, Gene. ait. Quia in hebræo habetur, Vere soror mea est, filia patris mei, & non filia matris meæ. Et magis sonat, quod soror Abrahæ fuerit, in excusatione eius dicimus, necdum illo tempore tales nuptias lege prohibitas. Quod si quis hoc velit intelligi de lege Mosaica duntaxat, nonatem de lege naturæ, nihil ita proderit excusatio per Hieronymum allata, quandoquidem & lex naturæ, non minus ligat conscientiam cuiusque, quæ ipsa lex Mosaica: Quare si poenitus omni culpa vacasset Abrahâ, oportet ut nulla prorsus lege, neque Mosaicæ, neque naturæ, fuisset ab huiusmodi nuptiis prohibitus. Simili quoque modo, beatus Augustinus excusat Iacob, quod sorores duas pariter uxores habuisset, dicens quod Iacob non fecit contra naturam, quia non lasciuendi, sed gignendi causa, illis mulieribus utebatur; nec contra morem, quia illis temporibus fiebat illud in altis terris; nec contra preceptum, quia nulla lege prohibebatur.

AUGUSTINVS.

HVC ACCEDIT quod idem Augustinus. 61. questione ne super Leuiticum, sic ait. De his personis loqui videtur, quæ possent non habentes viros, in matrimonium conuenire, nisi lege prohiberentur, sicut fertur esse consuetudo Persarum. Hic aduertendum est, quod dicit nisi lege prohiberentur. Ergo tantum ideo non licet, quod sint Mosaica lege prohibita. Quamobrè & ante legem bene licuisset, Adde quod quedam ex illis prohibitionibus, ante legem scriptam erant indifferentes, adeo ut sic, vel aliter fieri potnerunt, presertim cum ea, qua simul, duæ sorores ab eodem accipi prohibentur, alioqui Iacob, ut de ceteris taceamus, haudquaquam Lyam & Rebecam simul accepisset. Quare tametsi, lex sacra cognationis turpitudinem vetet reuelare, non tamè omnis cognationis

cognationis gradus ibi prohibitus, ex seipso putari debet illegitimus, sed tantum ideo quod ibi sit prohibitus.

THOMAS AQUINAS.

QVAERES RVRVSVS ex Thoma confirmatur. Nam is secunda secundæ quæstio. 154. ar. 9. quum hunc in modum obiecerit. Accedere ad consanguineas, vel affines, non est secundum se deformis, alias nullo tempore licuisset, respondet quod in commixtione personarum coniunctarum aliquid est, quod est secundum se indecens, & repugnans naturali rationi, sicut quod commixtio fiat inter parentes & filios, quorum est per se, & immediata cognatio. Nam filii naturaliter honorem debent parentibus. Aliæ vero personæ, quæ non coniunguntur in cognatione, videlicet secundum seipsas, sed per ordinem ad parentes, non habent ita ex seipsis indecentiam. Sed variatur circa hoc, decencia vel indecentia, secundum consuetudinem & legem, vel diuinam vel humanam. Ex quibus verbis dilucidum est, quod inter personas illas, inter quas ante legem scriptam fuerat prohibitio, nullo tempore conjugia licuissent, quoniam erat inter eas per se & immediate cognatio. Et tales coniungi semper erat secundum se indecens, & repugnans naturali rationi. Verum in cæteris non ita, sed pro varietate consuetudinum & legum non licent, iuxta quod lege, vel consuetudine prohibentur.

ALEXANDER HALENSIS.

PROPTER HAEC Alexander in summa, quæst. 35. membro. 6. sic ait. Ponuntur autem limites lege naturali, lege diuina, sanctione Ecclesiastica; lege naturali, positi sunt limites ut excluderentur pater & mater, Genes. secundo. Propter hoc, relinquet homo patrem & matrem, &c: Lege diuina postmodum Leuitici. 18. ut excluderentur non solum pater

DE CAUSA MATRIMONII

pater & mater, sed frater & soror. &c. vsq; ad vndecim personas. Sanctione Ecclesiastica exclusæ aliæ psonæ ratione consanguinitatis vsq; ad quartum gradum.

BONAVENTURA.

ASTIPVLATVR & his Bonauentura super quartū sententiarum dist. 4. quæstione secunda, ita inquit. Vinculum consanguinitatis impedit matrimonium. in aliquo sui gradu propter dictamen legis naturæ; in aliquo vero propter prohibitionem legis diuinæ; in aliquo propter statutū ecclesiæ vinculum consanguinitatis, quod scriptis ad prolem impedit propter dictamen naturæ: Vnde naturale est apud omnes, qd filius non coniugatur matri, & qd filia non coniugatur patri. Et si queratur ratio huius quare hoc est, dicendū qd est propter reuerentiam & honorem, qui debet exhiberi patri & matri. Et ideo non debent commisceri; vel propter generis successionem, quæ debet procedere non retrocedere. Vnde non debet proles genita coniungi suo principio vt gignat. Et hinc est qd natura dicit qd alio affectu tractandi sunt parentes, alio affectu tractari debent cōiuges: Ideo propter dictamen naturæ impeditur matrimonium per consanguinitatis primū vinculū, quæ est prolis genitæ ad suū principium, propter prohibitionem legis diuinæ impeditur matrimonium per consanguinitatem vsq; ad secundum gradū, sicut patet per Leuitici. 18. cap. Vbi fit prohibitio vsq; ad secundum gradum, Et si queratur ratio huius, dicendū qd hoc est propter honestatem. Qui enim mulierem cognoscit, reuelat eius turpitudinem, & discooperit ignominiam, & hoc inhonestum est facere propinque, maxime cū honestas dicit qd soror non est tractanda vt uxor. Et hinc est qd in precepto suo dominus dicit. Non discooperies turpitudinē eius.

Viterius

SERENISS. REGIS ANGLIÆ. Fo. 35.

Viterius propter statutum ecclesiæ, impeditur matrimonium à secundo gradu, & deinceps. HAEC Bonauentura.

RICHARDVS.

CONSONAT & eisdem Richardus super. 4. sententiarum, distinct. 40. ar. 1. quæstione. 2. sic inquit, Aliqua consanguinitas impedit matrimonium, ex dictamine iuris naturæ, Aliqua ex dictamine legis diuinæ, aliqua per statutum ecclesiæ. Propter dictamen legis naturæ impeditur matrimonium, filia cum patre, vel filii cum matre. Vnde & in lege naturæ dictum est, vt habetur. Genes. 2. Relinquet homo patrem & matrem, & adheret vxori suæ. Ius enim naturale dicit maiorem reuerentiam deberi parentibus, q̄ conjugibus. Et dicit non sic debere tractari turpiter parentes, sicut se contractant coniuges. Magis tamen est contra ius naturale, matrimonium filii cum matre, q̄ filie cum patre. Quia vxor debet esse viro subiecta. Contra autem ius naturale est, vt filius teneat matrem subiectam. Vnde & quædam animalia bruta abhorrent coire cum matre sua, q̄ diu cognoscunt eam esse matrem. Quod patet per illud quod narrat Philosophus octauo, de animalibus, de camelo, qui cum saltasset super matrem suam coopertam, postq̄ recognouit, eam esse matrem suam, interfecit ingentatorem. Narrat etiā de equo ibidem, qui cum saltasset super matrem suam, & recognouit eam, postq̄ discooperiebatur, fugit & protexit se de alto, & mortuus est. Ex dictamine legis diuinæ, prohibentur matrimonialiter copulari, consanguinei in primo gradu & secundo ex vna parte tantum, vt patet Leuitici. 18. Cuius ratio est, ne si possent matrimonialiter copulari, daretur incentiuum luxuriæ, eo qd tales personæ frequenter solent in eadem domo habitare, per statutum ecclesiæ prohibentur matrimo-

Enialiter

nialiter copulari. Cōsanguinei etiam in tertio & quarto gradu, quia vsq; tunc consuevit inter homines satis durare amicitia propter consanguinitatis vinculum naturæ: Sed post illum gradum cōcedūt eas posse copulari ad amicitiam, quasi fugientem reuocandam. Vt sic charitas inter homines dilatetur, eo q̄ contumax ad consanguineos sui conjugis multum afficiatur.

EX HIS omnibus abunde patet q̄ ante legem Mosalicam, nulla prohibitio profus emanauit de coniugio, nisi patris cum filia, aut matris cum filio, quemadmodum autores ante memorati docuerunt. Quod si Moses, deo iubente, quosdā gradus adiecit, his ex lege diuina positua duntaxat, nō autē perpetua, constat illorum sententiis adiectos fuisse.

HORVM SENTENTIAM & diuus Thomas approbat. Nam prima secūdæ. Postq̄ vniuersam legem veterem, in moralia, ceremonialia, iudicialiaq; diuiserit, atq; de moralibus, & ceremonialibusq; copiose disseruerit, veniens tandem ad iudicialia, quæstio. 105. ar. 4. Quærit an lex vetus iudicialia præcepta conuenienter tradiderit circa res domesticas, vbi inter cætera argumenta .7. loco sic ratiocinatur.

DOMINVS IN vxoribus ducendis quosdam consanguinitatis, & affinitatis gradus præcepit esse vitandos, vt patet Leuitici. 18. Inconuenienter igitur mandatur Deuteronomii .25. Quod si aliquis esset mortuus absq; liberis, vxorem ipsius, frater eius acciperet.

EX TITULO IGITVR quæstionis, pariter & argumento palam est, ex mente doctoris huius esse, q̄ leges de fratrum vxoribus ducendis, aut non ducendis mere iudiciales sunt, & à moralibus separate.

SED ET IN corpore quæstionis, vbi docuerit ad domesticam

mesticam communionem, tres concubinationes pertinere, hoc est domini ad seruum, viri ad vxorem, patris ad filium, ostenderitq; de singulis diuinam legem, præcepta iudicialia quibus inuicem ordinarentur tradidisse, post de vxoribus ita loquitur. Circa vxores verò statuitur in lege, quantum ad vxores ducendas, vt scilicet ducant vxores suæ tribus, sicut habetur Numer. ultimo. Et hoc ideo, ne fortes tribuum confundantur. Et q̄ aliquis vxorem ducat fratris defuncti, sine liberis, vt habetur Deuteronomii. 25. Et hoc ideo, q̄ ille, qui non potuit habere successores secundum carnis originem, saltem habeat per quandam adoptionem, & sic non totaliter memoria defuncti deleatur. Prohibuit etiam quasdam personas, ne in coniugium ducerentur, scilicet alienigenas, propter periculum seditionis; & propinquas, propter reuerentiam quæ eis debetur. Hæc diuus Thomas in eadem quæstione. Ex quibus dilucidum est, hæc iudicialia fuisse, nō moralia. Sed hætenus ex Thoma.

OBIECTIO TOLLITVR.

NEC OBSTAT quod in fine capituli, in quo prohibitiones illæ memorantur, subdidit Moses. Omnis anima quæ fecerit de abominationibus his quippiam peribit de medio populi sui, neq; enim tanta vis in his verbis facienda est, quantam videri volunt aduersarij. Nam pro leuissimis quibusdam offensis talis comminatio in lege passim fit. Exodi duodecimo. Quicumq; comederit fermentatum peribit anima illa de Israel. Leuiti. 19. de hostia pacifico rû loquēs. Si quis post biduum comederit prohanus erit, & impietatis reus, et paulopost peribit aia sua de medio populi Leui. decimo septimo, p̄ comestione sanguinis. Si comederit

E u sanguis

DE CAUSA MATRIMONII

sanguinem obfirmabo faciem meam contra animam illius,
& disperdam eam de populo suo.

PAVLVS BVRGENSIS
SED ET PAVLVVS Burgensis affirmat q̄ sint. 36.
casus in lege Mosaica, in quibus reperitur hæc clausula. Peri-
bit vel interibit de populo suo. Neq̄ tamen in illis omnibus
exactam fuisse poenam sententiæ capitalis. Adde q̄ multa di-
cuntur, apud Mosen abhominabilia & execranda, quæ ta-
men apud Christianos habentur in pretio. Vt de congris &
murentis lucidissimum est.

PRAETER HÆC ipse Petrus de Palude, fatetur q̄
non omnia, quæ Leuitici. 18. traduntur de iure naturæ sint,
sed ferè oia. Quod si de iure naturæ nō sint, certe neq̄ de mo-
ralibus habenda sunt, neq̄ tātum graui aduersione digna.

OBIECTIO.

CAETERVM HIC nobis obicit potest, quidam
Augustini liber, cui titulum indicit Speculum Augustini,
vbi collegisse se dicit plurima, tum præcepta, quæ fierent, tū
prohibita ne fiant, quæ etiam nunc, idest, tempore noui te-
stamenti ad vitam piam exercendam, moreq̄ pertinere tes-
tatur. Inter quæ & Leuiticas prohibitiones enumerat. Ex
qua nimirum enumeratione videri potest. Augustinus om-
nino sensisse Leuiticas illas prohibitōes hodie Christianos
obligare, & ad mores hominum pertinere, ac proinde mo-
rales esse non iudiciales.

RESPONSIO.

SED NOS hic respondemus, primum q̄ tametsi pro-
hibitiones ipsas hic recensisset Augustinus, non explicuit
tamen quibus limitibus eadem essent intelligendæ, sed istud
distulit ad librum suarum quæstionum, quemadmodum in
eius

SERENISS. REGIS ANGLIAE. Fo. 35.

ëtus Speculi prologo testatur his verbis. In his autem omni-
bus, quæ inspicienda ponere institui, quæcunq̄ inter se vide-
buntur, esse contraria. postea propositis quæstionibus expo-
nenda atq̄ soluenda sunt.

EX QVIBVS verbis palàm est, hoc Speculum ante
scriptum fuisse, quàm Augustinus quæstiones de Leuiticis
prohibitionibus enodasset.

QVOCIRCA necesse fuerit, quæstionum ipsarum
librum consulere, cui titulus est, Opus variarum quæstio-
num, Vbi inter quæstiones super Leuiticum, satis dilucide
tradit, iuxta quem intellectum, Leuiticæ prohibitiones acci-
piendæ sint. Nam prohibitionē illam, qua vetatur ne quisq̄
vxorem fratris sui accipiat, dicit triphariam intelligi posse,
hoc est, vel viuo fratre, vel ipso absq̄ liberis mortuo, vel de
vxore deniq̄ a fratre repudiata. Quum igitur Augustinus
in Speculo pollicitus sit, nempe q̄ expositurus & soluturus
esset quæstiones, quæ super his, quæ in libro memorata sunt
emergere possent. Quumq̄ tales quæstiones ipsas docuisset
triphariam intelligendas, nec deniq̄ sub vilo trium illorum
intellectuum, casum nostrum voluisset comprehendere, mani-
festū est, q̄ de nostro casu nihil diffinierit Augustinus, Qua-
re nihil aduersum nos hoc Speculum facit.

DEINDE respondemus in illo Speculo, multa per Au-
gustinum collecta fuisse, quæ neutiq̄ habenda sunt pro mo-
ralibus, quatenus morale distinguitur contra iudiciale, & ce-
rimoniale. Neq̄ inficias eo, quin plæraq̄ sint, quæ ad mo-
res aliquousq̄ spectant, quæ nequaquæ ad istum modum ha-
benda sunt moralia. Nam iudicialia, ceremonialia quoq̄ ta-
metsi, non nihil habeant moralitatis, moralia tamen haud
quaquæ censentur. Sed vt ad rem veniamus. Inter ea, quæ per
E iii Augusti

Augustinum excerpta sunt, e libro Exodi sic habetur. Qui percusserit hominem, volens occidere, morte moriatur. Istud ibi recensuit Augustinus haud dubie. Neque tamen sentit hac lege iam teneri Christianos.

RECENSUIT & istud. Redet animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede, adustionem pro adustione, vulnus pro vulnere, liuorem pro liuore. Et quis dicit hoc institutum Mosaticum, hodie vigorem suum seruare, praesertim cum Christus illud antiquarit?

PRAETER HAEC, & illud memorat. Decimas tuas & primitias non tardabis offerre. Quis hodie primitias frugum suarum, ut offerat teneri se putat. Et sunt complures qui se nolunt ad reddendas decimas, quum altarum rerum, tum prossarum arborum obnoxios fateri. **ADIVNGIT** praedictis Augustinus. Si occurreris boui inimici tui, aut asino erranti, reduc ad eum. Si videris asinum odiatis te facere subonere, non pertransibis, sed subleuabis cum eo. Et rursus ait. Primitias frugum terrae offeres in domo domini dei tui.

HAEC IN fronte Speculi diuus Augustinus annotauit. Ad quae tamen, si quisquam affirmauerit, singulos hodie Christianos obligari, esset profecto quod durissimum. Quod si quis, ad hunc modum caetera collectanea, quae non ligant, velit hic reponere, non paruum certe cumulum efficeret. Sed & huc praeterea, citauit Augustinus omnia consilia, quae Christus in Euangelis tradidit. Et tamen ad haec, arctare cunctos esset admodum temerarium. Quare non solido quouis argumento, firmari potest quicquid in eo Speculo traditur, id hodie Christianis omnibus obseruandum esse pariter: & ex his duabus responsionibus certum est, nulla posse ratione solida conuincti, prohibitiones illas Leuiticas vere morales esse

esse, propterea quod inter huius Speculi collectanea reponatur.

OBIECTIO.

OBIICIUNT RVRSUM & istud, quod in Leuitici quaestionibus, Augustinus de prohibitione accessus ad menstruatam, dicit id etiam hic esse positum, ubi talia prohibita sunt, quae etiam tempore noui testamenti, (remota vmbra- rum veterum obseruatione) sine dubio custodienda sunt. Quod videtur etiam per prophetam Ezechielem significari, qui inter alia peccata, quae non figuratae, sed manifestae iniquitatis sunt, etiam hoc connumerat, ad mulierem menstruatam. Si quis accedat, & inter iusticiae merita, si non accedat. Qua in re non natura damnatur, sed accipiendae pro- lris noxium prohibetur. Ex quibus verbis apparet, Augustinum sensisse prohibitiones illas, iam Christianis omnibus obseruandas esse, manifestaeque iniquitatis esse, si quis eas transgrediatur.

RESPONSIO.

AT NOS HIC respondemus, Augustinum quum haec diceret praemississe voculam dubitandi, nempe, forte. Sed & mox item subiunxisse verbum videtur. Quod videtur etiam, inquit, per prophetam Ezechielem. Quare certum est, Augustinum hoc loco nihil diffinitisse, sed disputasse se duntaxat. Neque enim in morem est eis, qui sententiam dicunt similibus uti verbis, sed his remotis, prorsus affirmare quod proponunt.

CAETERVM VT concedamus illum hoc asseruisse, nempe Leuiticas illas prohibitiones absque dubio custodiendas esse, haudquaquam tamen, hoc intelligi voluit iuxta generalitatem illarum prohibitionum, sed magis iuxta peculiarem aliquem sensum. Et ut mihi videtur viuo fratre.

E IIII Nam

DE CAUSA MATRIMONII.

Nam sic haud dubie prohibitio illa, nunc hodie custodienda est, & manifestam præ se fert iniquitatem, si quis fratrem duxerit viuento adhuc fratre. Veruntamen aliter sentiendum est mortuo fratre, quãdoquidem vnitas carnis iam soluitur, soluto matrimoni nexu.

SED ET SI manifeste iniquitatis esset, vxorem fratris mortui ducere, quomodo præcepisset hoc ipsum deus per Moysen in Deuteronomio. Nihil enim deus mandauit, auctore Hieronymo, quod suapte natura sit inhonestum, aut turpitudinis manifestæ. Quamobrem, quum illud fieri iussisset deus, & tam numerosæ plebi etiam lege publicitus tradita, qui fieri potest, vt istud manifeste vel iniquitatis, vel turpitudinis habeatur. Quare meo iudicio, locus iste iam citatus ex Augustino, palam indicat illum haudquaquam sensisse, prohibitionem dictam intelligendam fuisse fratre mortuo, sed viuo, quandoquidem ad hunc sensum, omnino sit iniquitatis & turpitudinis manifestæ.

TERTIO dicimus, quod nec accessus ad menstruatam est in omni casu damnabilis. Nam si maritus tempore mēstruorum vteretur vxore propria, tantum vt vitaret fornicationem, ille iuxta Thomam, & alios disputatores, non committeret peccatum mortale. Quare sicut vsus mēstruatæ, potest in casu fieri licitus, sic saltem & in casu ducere fratrem, quantumuis contrarium eius fuerit morale, potest in casu fieri licite. Et præsertim vbi summus Pontifex causam approbauerit, quemadmodum & non semel fecit in casu nostro.

DE DISPENSABILITATE prohibitionum Leuiticarum.

IAM QUINTO loco docendum est, an sint prohibitiones istæ dispensabiles necne? Hic sanè respondendum est, distin-

SERENISS. REGIS ANGLIAE. Fo. 37.

distinguedo sensuum diuersitatem, quos habere possunt dictæ prohibitiones. Nam si fratre viuo duxerimus eas intelligendas, tunc planè sunt indispensabiles. Neque enim summus Pontifex dispensare posset, vt frater sibi copulet viuentis adhuc fratris vxorem, inter quos matrimoniũ aliquando fuisset consummatum. Et sanè multo probabilius est, eas prohibitiones intelligi debere fratre viuo, quemadmodum nos multis rationibus alibi monstrauimus, quas hic & denuo repetere non grauabimur, vt sic integrior, & consummatior sit hæc responsio nostra.

PRIMA RATIO,

PRIMA RATIO igitur erit, complurium autorum in hac re consensus. Et Augustinus in primis vir acerrimo iudicio, dicit non paruum quæstionem esse, num viuo fratre debeat illa prohibitio intelligi.

POST Augustinum Rodolphus Flautacensis interpres & ipse Leuitici palam affirmat, eas prohibitiones accipiendas esse, fratre viuo.

PETRVS item Blesensis in epistolis, vir eximie doctus. **DRVTHM ARVS** super Matthæum insignis expositor. Glossa interlinearis ibidem. **HVG O** Cardinalis tã in euangelio Matthei, quã super Leuiticũ. **ALEXANDER** Halensis, & alii complures, quorum cõmunem rationem hic subiiciam, quam & Alexander, ad hunc modum recenset.

IN LEVITICO inquit prohibetur, ne quis vxorem sui fratris accipiat. At in Deuteronomio vicissim præcipit, vt fratris (qui sine liberis defunctus est) vxorem frater accipiat. Quamobrem colligitur, vt sicut hic de fratre defuncto præcipitur, ita quod in Leuitico prohibetur, oportet intelligatur viuo fratre, ne videlicet scripturæ sibi inuicem contradicant.

E v Hæc

DE CAUSA MATRIMONII.

Hæc igitur vna ratio est cur Leuitica prohibitio debeat intelligi, viuo fratre.

SECUNDA RATIO.

SECUNDO corroborabimus hoc ipsum ita, Moses vbi inter cæteras prohibitiones vetat, ne quis vxorem fratris accipiat, vt reuelet turpitudinem eius, intelligit omnino, viuente vxore. Quo circa, cum par sit affinitatis gradus, inter virum & sororem vxoris, atq; inter fratrem, & vxorem fratris, oportet vt hæc prohibitio pariter intelligatur, viuente fratre, sicut illa fuit intellecta, viuente sorore.

TERTIA RATIO.

TERTIO SIG, Vbi Moses ibidẽ vetat, ne quis coeat cum vxore proximi, q̄q̄ non exprimat hanc particulam vi uete proximo. Nihilominus eandẽ vult intelligi. Nam proximo vita defuncto, bene licebit alteri, coniugem illius accipere. Quocirca nihil obstat, quin prohibitio de accipienda fratria, similiter intelligatur, viuente fratre.

QUARTA RATIO.

VNITAS carnis fratris & vxoris suę non durat vltius, nisi q̄diu vixerit frater. Nam postq̄ frater vita semel functus fuerit, tametsi denuo suscitaretur ad vitam, solutum est matrimonii vinculu, vxorq; libera reddita est, vt cui velit nubat. Quare nihil vetat vnitas carnis inter fratrem & vxorem suã, quo minus illo mortuo, frater eius illam sibi coniugio copulet.

QUINTA RATIO.

VETAT Moses in eodem capite, ne Iudæi iuxta morem regionis Chanaan, quã essent ingressuri, facerent, nec in legitimis eorum ambularent, nimirum ideo q̄ fuissent, abhominabilia. Sed casum nostrũ de ducenda fratria, mortuo fratre, Iudæi semper seu legitimum apud eos obseruabant, vt

mox

SERENISS. REGIS ANGLIÆ. Fo. 38.

mox ostendemus. Quinetiam ipse Moses hoc ipsum fieri mandauit. Quare prohibitio illa, prorsus intelligenda est de fratre viuo, quũ nec abhominabile deo potuit esse, quod Moses fieri mandauit.

SEXTA RATIO.

TITVLVS ipsius capituli est de illicitis coitibus. Et sanẽ cunctæ prohibitiones, quas ibi tradit Moses sunt illicitæ. Casus vero noster semper fuit licitus, vt cum alias crebro docuimus, tum postea quoq; dicturi sumus. Quamobrem et de vxore viuents fratris, cum qua planẽ coitus omnis illicitus est, intelligi debet ea prohibitio.

SEPTIMA RATIO.

OMNE VERVM omni vero consonat. Sed hoc est verum, q̄ mortui fratris vxorem, frater alius potuit vel merito suo ducere, ergo et cõsonat illud, cum alio verò quodcũq; detur. Atqui non consonat cum illa prohibitionẽ Leuitica, nisi eam intelligamus fratre viuo. Quamobrem aut illa non erit vera, aut sensum alium habeat oportet, q̄ de fratre quocũq; indifferenter, siue viui, siue mortui.

OCTAUA RATIO.

COMMINTVR Moses in eodem capite, q̄ omnis anima, q̄ fecerit quippiã de prohibitionibus antedictis, quas & abhominatiões vocat, peribit de medio ppli sui. Sed nemo propter executionẽ casus nostri, periturus est, imò laudẽ potius & p̄mium reportaturus, adeo vt q̄ recusauerit id facere, vituperio pœnalib; dignus apud Mosẽ iudicatur. Vnde cõsentaneũ est, vt sicut p̄ceptũ Deuteronomi de fratre mortuo traditur, ita prohibitio Leuitica de viuo fratre intelligat̃.

NONA RATIO.

INTERMINATVR Moses i leuiticis prohibitionib;, cuiq;

cuius, qui duxerit uxorem fratris, illum absq; liberis futurū. Sed seruantibus præcepta Deuteronomica, inter quæ præcipit idem Moses, uxorem fratris absq; liberis mortui ducendam à fratre, liberorum successionem pollicetur. Quare sicut hoc præceptum, fratre mortuo intelligitur, sic illa prohibitio videtur intelligi fratre viuo.

DECIMA RATIO.

M O S E S in Leuiticis prohibitionibus foeditatē vocat & rem illicitam commiseri cum uxore fratris, sed cōmisceri, cum uxore fratris defuncti absq; liberis, nulla foeditas est. Alioquin non præcepisset Moses illud fieri. Nam vt Hieronymus ait, deus nihil præcepit, nisi quod honestum est. Quocirca manifeste colligitur, illam prohibitionem Leuiticam intelligi debere fratre viuo.

CONCLUSIO.

Q V I S I A M non perspiciat ex his rationibus, q̄ facile defendi queat, aduersus omnem impugnatores prima illa interpretatio diui Augustini, q̄ videlicet prohibitio Leuitica, debeat intelligi fratre viuo. Et secundum hunc sensum prohibitiones illæ vere morales sunt. Neq; potest summus Pontifex cum eis dispensare.

Q V O D S I mortuo fratre, relictis liberis accipiendæ sint, iam nō est dubium, quin vbi ratio legis cessauerit, Pontifex in eo casu dispēare possit, rationem autem legis huius, Chrysostomus hāc fuisse tradit, nimirum vt amplior fieret dilatatio charitatis. Sic enim Omelia, 49. super Matthæū dicit Chrysostomus. Cum verò liberos defunctus reliquisset, tale matrimonium nullo modo procedebat. Sed cur nam ita inquit? Nam si alii uxorem defuncti ducere licebat, nonne multo magis fratri: minime. Voluit enim latius affinitates vagari,

gari, vt multis modis inter se homines vinceretur. **H A E C**
CHRYSOSTOMVS.

EX Q V I B V S verbis dilucidum est, Chrysostomum existimasse legis huius hanc fuisse rationem, vt homines inter se maiori amicitiae vinculo neq;erentur. Quum igitur in casu contingere poterit, occasio dilatandę charitatis amplior ex nuptiis fratris liberos habentis, q̄ si nupserit eadem ex tero, quis dubitabit in tali casu Pontificem posse dispensare. Quam rem si facere possit Pōtifex, multo facilius id præstabit, vbi frater nullos omnino reliquit liberos. quandoquidem istud in lege Mosaisca præceptum olim fuerat.

C A E T E R V M vt intelligamus, quid hac in re doctores alii senserint, iam in mediū, illorum sententias proferemus.

ANGELVS IN SVMMA.

Q V A M vtiq; sententiam & Angelus in Summa sua comprobatur sub dictione, Papa. Nam ibi querit, vtrum Papa possit dispensare in omnibus præceptis moralibus legis naturæ vel diuine. Vbi post satis prolixam disputationem ex doctrina Scoti, Alexandri, Henrici, Francisci, vt ait, habitam, ita subdit. Vnde si occurreret casus particularis, in quo deficeret ratio legis, propter causas spirituales impediētes obseruationem præceptorum legis, ex applicatione ipsorum ad diuersas materias, tunc Papa possit dispensare.

RICHARDVS DE MEDIA VILLA.

C I T A T AD hoc Richardum in. 4. quem affirmat dixisse, q̄ si Papa non posset dispensare, non videtur deus fuisse bonus paterfamilias, nisi dimisisset pastorem super gregē suum, qui posset consulere omnibus occurrentibus, & necessario expediendis. Nec etiam posset dici, q̄ Papa, sit generalis commissarius dei, assumptus in plenitudine potestatis.

Cuius

DE CAUSA MATRIMONII

Cuius cōtrarium determinatur secūda quæstione sexto cap.

Qui se scit. 24. quæstione prima. Quodcunq;

ET ADDIDIT Angelus præterea, se velle hoc intelligi, tam de præceptis secundæ tabulæ, quàm de ceteris omnibus veteris & noui testamenti præceptis, pro quo & citat, Archiepiscopum Florentinum in Summa.

ARCHIEPISCOPVS FLORENTINVS.

VNDE .D. Archiepiscopus Florentinus, in Summa dicit se audiuisse a fide dignis, q̄ Papa Martinus quintus habita consultatione cum multis doctissimis viris in sacra theologia, & iure canonico, dispēsauit cum quodam qui acceperat germanam suam in vxorem, propter multa mala & scandala quæ euenissent, si eam dimisisset, & quæ euitari non potuerant, nisi sic dispensaretur.

SVBDIT Angelus. Et idem ego dico de similibus, ar. 2. quæstione prima cap. Multi in fi. & d. c. Qui se scit de similibus. Et sic secundum hanc distinctionem, intellige & limita d. cap. litteras, & similia quæ videntur dicere, q̄ contra legem diuinam & euangelicam, aut Apostolum non potest Papa dispēsare, vt in cap. Sunt quædam. 25. q. 1. Quia verum est, vbi ratio legis non cessat.

ADIIGIT RVRSVS idem, & in prædicta opinione concurrunt omnes Canonistæ si bene intelligantur, quando dicunt q̄ Papa potest declarare, interpretari & limitare, ac distinguere ius diuinum, quod nihil aliud est dicere, nisi videre vbi ratio cessat vel non, vt sic non dispēset. Et sic tene firmiter. **HÆC** Angelus in Summa.

PETRVS DE PALVDE.

CORROBORAT dictam Angeli sententiam Petrus ipse de Palude, quem pro sua parte citant aduersarii. Nam is libro

SERENISS. REGIS ANGLIAE. Fo. 40.

libro, 3. distin. 40. quæstione secūda, conclusione prima sic dicit. Licet iure communi eius sit interpretari cuius est condere. Quia tamen legislator Christus a nobis recessit, vicarium dereliquit illum, qui habet plenitudinem potestatis in terris, saltem dubia in fide & moribus, & omnibus quæ ad deum p̄tinent declarandi. Sic enim expediebat propter enigmata fidei. Vnde & in veteri lege ad sacerdotes erat recursus de dubiis legis dei, quarum interpretationi qui non stabat mortis reus fiebat. **HACTENVS** Paludensis.

E G O I A M huic maiori subsumam aliam minorem, nimirum hanc. In dubium trahitur a compluribus, an hæc prohibitio cōiugis fraternæ, sit moralis, ob id potissimum, q̄ quidam è theologis contendunt eam esse moralem, tamen si minime probent. Quidam contra, strenue reclamant & asserunt eam tantum esse iudicialem. Quis ergo non perspicit ex his consentaneum esse, vt Pontifici liceat hanc ambiguitatem tollere, declarando eam non esse moralem, præsertim cum nequeat vlla solida ratione probari q̄ sit moralis? Pauci q̄ reperiantur qui dicunt eam esse moralem, cōtra vero plurimi qui iudicialem esse constanter asserant. Quum igitur sententia Paludensis ad Pontificem spectat omnia dubia declarare consequitur, vt istud dubium explicare quoq; liceat, & planè decernere, prohibitionem illam fuisse iudicialem. quod & non semel factum est.

IOANNES DE TURRE CREMATA.

CONFIRMAT eandem Ioannes de Turre Cremata, in Summa quam ædidit de Ecclesia libro secundo ca. 107. Vbi sic dicit. Ex prædictis infertur secundo correlatiue, q̄ ad Romanum Pontificem pertineat interpretari sacram scriptura

DE CAUSA MATRIMONII

scripturam, & dubia declarare, quæ emergunt, circa ius natu-
rale, siue diuinum. Hoc autem correllarium, sic ex superiori-
bus deducitur, pro quo primo notatur, quod determinare
dubia, in talib⁹ potest esse dupliciter. Vno modo, scilicet in-
quisitiue, sicut potest quilibet ex ingenio, vel habitu inquisi-
rere de dubiis alicuius scientiæ. Et isto modo declarare, pos-
test pertinere ad quemcūq; doctum in aliqua scientia. Et vo-
cat̃ determinatio, siue declaratio magistralis. Alio modo pos-
test accipi, declarare cum aliqua autoritate, sic scilicet q̃ decla-
ratio, debeat pro vera teneri vel opinari. Et isto modo pote-
stas, siue auctoritas declarandi prædicta dubia, est solum apud
summum Pontificem, simpliciter. Similiter est distinguen-
dum de interpretatiōe legis diuinæ, aut sacre scripturæ. Quia
quædam fit per modum disputationis, & inquisitionis sco-
lasticæ, perquirendæ, quis sit sanus intellectus ipsarum, nihil
ad verba legis, vel scripturæ, addiēdo vel subtrahendo.
Alius est interpretationis modus, per modum determinatio-
nis obligatorię, ad tenendum intellectum, siue sensum das-
tum per interpretationem.

PRIMVS modus est magistrorum, quorum tamen in-
terpretatio, neminem cogit ad sic tenendum. Secundus verò
modus interpretationis, est Romani Pontificis, cuius deter-
minatio obligat oēs ad sic tenendum & obseruandū. Hęc ille.
HIC VIDES Lector, huius viti sententia, Pontificem
habere potestatem declarandi scripturas, & dubia, quæ emer-
gunt circa ius naturale, siue diuinum, non inquisitiue solum,
vt disputatores faciunt, sed autoritate diffiniendi, quid p̃ ve-
ro teneri debeat. Ita q̃ nemini liceat oppositum asserere.

DEINDE subiicit huius rei iustam probationē, ad hunc
modum. Quod ratione potest ostēdi, oportet ponere in eccle-
lesia

Compluti - Apud Michadema de Equin

1530

42 fol + 1 huj

